

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis. costă șirul 20 fil.

Manuscriptele nu se in-
napoiază.

Ancheta dlui dr. V. N. Madgearu

— Reflexii —

de Ion Băilă

Domnul dr. V. N. Madgearu a publicat în nr. 198 al acestui ziar o anchetă în interesul industriei casnice în Ardeal. Domnia sa s'a inspirat din o propunere referitoare la înființarea de „ateliere de industrie casnică”, făcută de oarecineva cu ocaziunea serbărilor dela Blaj.

În articolul său d. autor salută cu multă însuflețire această idee și analizează cu priceperea omului competent însemnătatea industriei casnice precum și modalitatea cum s'ar putea realiza propunerea din chestie. Lămurește mai întâiu pe cetitor ce are să înțeleagă sub „industrie casnică” și face apoi apel îndeosebi la preoți și învățători să se intereseze de această chestiune importantă, formulându-le în stilul unei anchete și întrebările la cari ar avea să răspundă.

Nu mai încape nici o îndoială, că d. dr. Madgearu a prins bine chestia și a încercat a-i da cea mai nimerită deslegare punând-o pe baza unei anchete generale.

Intr'adevăr, nu-ți poți închipui, cum s'ar putea înființa ateliere de industrie casnică în vreme ce nu cunoști pe deplin această industrie, nici în trecutul ei, dar mai cu seamă în viitorul ei. Și are toată dreptatea d. autor când spune, că orice încercare așa pe dibuite ar fi un lucru de prisos și chiar păgubitor, căci s'ar cheltui în zadar forțe și bani scumpi.

Articolul din chestiune e scris însă cu atâta încredere în realizabilitatea problemei ce o discută, încât trebuie să credem, că d. dr. Madgearu nu cunoaște referințele noastre și ia prea în serios propunerile și hotărârile dela „adunările noastre generale”. Mă 'ncumet a afirma, că dacă s'ar realiza a zecea parte nu din toate propunerile, ci numai din hotărârile astorfel de adunări, atunci noi am avea pentru prezent aproape tot ce ne-ar trebui.

Tocmai asta e pacostea cea mare, că avem foarte mulți oameni „cu idei” și prea puțini cu dor de muncă. Nu se scapă nici o ocaziune unde sunt mai mulți adunați ca să nu se facă adevărată orgie cu propunerile de tot felul, dar când e vorba să pui pe cel cu „ideia” la muncă, atunci vezi că cel dintăiu care-ți deneagă slujba e tocmai părintele ideii.

Prin asta însă nu vreau să ating cătuși de puțin pe stim. domn dr. Madgearu, despre care sunt convins că ar fi gata, dacă ar avea putința, să pună și în practică teoriile domniei sale. Tocmai fiindcă nutresc această convingere, vreau să-mi dezvolt aci păreri mele în privința aceasta.

În doi ani de zile cât am redactat revista pentru meserii „Munca”, mi-am câștigat destule experiențe în chestiuni de felul acesteia, încât cred că pot vorbi în cunoștință de cauză. Ca să arăt la ce sprijin se poate aștepta omul dela onor. public cetitor, căruia i-te adresezi cu vre-o anchetă, voiu aminti aci o singură împrejurare care este destul de caracteristică. Când am decis editarea revistei amintite mai sus m'am adresat tuturor societăților de meseriași cu

rugarea, să binevoiască a-mi comunica adresele membrilor lor precum și a firmelor românești din localitate, să le pot trimite câte un exemplar de probă. Și ca să ilustrez mai bine nepăsarea acelorora pentru care am întreprins toată acțiunea dezvoltată prin „Munca” voiu însemna aci numai atât, că nici chiar cea mai activă și mai bine organizată societate nu mi-a trimis baremi lista membrilor ei, deși dinainte aranjasem lucrul astfel ca revista să fie organul oficial al tuturor societăților de meseriași din patrie. În nenumărate rânduri am apelat la mulți conducători de reuniuni cerându-le, cum am amintit, numai lista numelor și a firmelor, dar toate rugămintele au fost zadarnice. Atunci am văzut ce mare nevoie am avea de un almanah al clasei noastre de mijloc și știu că suntem încă departe de a ni-l putea compune.

D. Tordășianu în calitate de președinte al Reuniunii sodalilor români din Sibiu se sfoțează deja de ani de zile de-a aduna numele firmelor românești, baremi din centrele mai mari, în scopul de a le publica într'un almanah. Stăruințele d-sale au rămas asemenea fără nici un rezultat. Abia de și-a putut strânge la un loc circa două sute de firme, ceea ce însă e prea puțin pentru a le tipări într'un almanah.

Un caz și mai recent avem în întreprinderea dlui T. Popescu din Sibiu pentru organizarea comercianților.

La Blaj s'au fost întrunit vre-o câțiva comercianți mai inimoși și pe lângă altele au făgăduit cu toții, că fiecare va trimite lista firmelor din localitatea sa și după so-

Amintiri din țară

de Vasile V. Haney

Martți, 14 iulie. Lași, într'o năbușitoare seară de vară, Bucureștii, cu gândul să-ți procuri în altă parte clipe de recreare și cu grija, că perzi pentru o vreme lumea ta de viață, nesigur de ce vei găsi aiurea. Se amestecă bucuria că vei trăi în mijlocul codrului, la murmurul apelor curate și rezezi de munte, sub liniștea arborilor ce se ridică plini de măreție, cu părerea de rău, că viața ta își pierde totuși deprinderile ei caracteristice.

Căutasem cu grije să alung cât mai mult nemulțumirile pregătirii de plecare, ca să rămân străin dela început de tulburări ce nu-ți dau pas apoi să prinzi cu suflet limpede toate priveliștele, toate impresiunile călătoriei. Gândurile mi-se frământau mai aprig ca oricând, aducându-mi pe rând în suflet: o bucurie sau un regret.

... Departe de orașul acesta unde atâtea griji te încolțesc un an de zile, departe de sgomotul multimei ce-ți produc o așa de multicoloră impresiune, singur să mă afund în mine însumi, să mă bucur cunoscându-mă mai deaproape, să simt, că prin mine singur pot adauga o notă distinctivă în viața mea.

... Dar las aici casa care mi-a auzit de atâteaori strigătul de bucurie sau isbucnirea de revoltă, unde — în câte seri; — mă uitam cu gândurile duse peste cine știe ce lume... Am lăsat — și fără să regret oare? — prieteni și în deosebi o

prietenă, care cu câtă nerăbdare va fi așteptând să mă vadă.

O zi nu, a doua zi iarăși, a treia la fel... o văd par'că de pe acum cuprinsă de teama așteptării.

Și iarăși în minte-mi apar și dispar când într'un fel, când într'altul gândurile, mereu gândurile, pentruca la urma urmelor un sgomot ascuțit de locomotivă și o zguduitură a vagonului să mă hotărască pentru unele din ele.

Spre Tismana... Spre regiunea aerului răcoros și a pădurilor dese. Spre o minune a naturii și la un vechiu lăcaș al istoriei și al cultului. Și par'că vedeam înaintea ochilor pe bătrânii călugări cari din ordinul domnului scriau știrile trecutului sau învățau cetitul psaltirii pe tinerele odrasle ce trebuiau să alcătuiască mai târziu pe diecii din cancelariile domnești...

Și tot mai mult amintirile mi-se amestecau cu bucuriile ce-mi vor aduce zilele următoare, se transformau în intruchipări bizare, moșnegi din alte vremi, grădini mirositoare, morminte ale istoriei...

Era noapte...

Mercuri în 15 Iulie. Dela Filiași însuș trecem regiunea deluroasă a Gorjului. Pe marginea liniei ferate femei și copii de țaran, cari seceră. La trecerea trenului se opresc din lucru și mulți din copii își scot pălăriile.

O scenă de aceeași natură — gândurile mă furară în altă parte — a provocat unui scriitor de „letopisiți” de pe la ziarele noastre o frământare

intelectuală ce singură i-a prevalat impresiunile dintr'o zi întreagă.

Un copil de țaran, ne spunea cronicarul, la trecerea trenului a făcut un gest ce nu se poate spune și faptul acesta îl interpreta ca un simț de dispreț al țaranului în contra clasei culte, un simț de ură vădit în el din cauza împilării...

În cazul meu copii de țaran își arătau, tocmai dimpotrivă, respectul față de ceice călătoreau, față de oamenii mai învățați sau cu o condițiune materială mai bună ca a lor. De altfel interpretarea mea, care s'ar putea baza și pe anume culegeri din viața poporului, e mai aproape de adevăr. Ura țaranului contra orașanului se explică și ea, dar numai în anumite cazuri.

Pe când reflectam, trenul fugia.

Înainte de Copăciasa se deschide ochilor frumoasa priveliște a dealurilor pe coasta cărora se văd risipite sub razele soarelui casele albe ale satului. Un moment se ascunde. Trenul trece printr'o aleie de plopi, mesteacăni și arțari — arborii înălțimilor mici — pentruca apoi să apară în fața aceluiaș tablou.

În Târgu-Jiu.

Un „Tudor” cu renumita-i căciulă de pandur, dar cu multe adașuri moderne pe delături.

O școală de ceramică în localul gimnaziului. În atelierul de lucru copii între 10 și 16 ani lucrău fiecare pasta de pământ pe planșeta sa; unii făceau frunze, alții ornamente, alții chipuri. Sala de expoziție oferea obiecte prețioase și de o frumusețe rară — fructul numai a vreo 2 de elevi.

coteala domniilor lor ar fi trebuit ca d-nul Popescu să primească dela tovarășii d-sale „de muncă” cel puțin două mii de adrese. O, ce laudabilă hotărâre și ce prospecte frumoase pentru viitorul de aur al comerțului român. Din două mii de comercianți cel puțin cinci sute s'ar fi putut întruni la un mare și impozant congres, unde s'ar fi înființat cu multă însuflețire proiectata societate de preocupare și liferare a mărfurilor en gros sau cu toptanul.

Dar vai, ce amară decepție pentru d. Popescu, care la o lună de zile se plânge în „Tribuna” că din cele două mii de adrese n'a primit nici una singură.

Cazurile înșirate aci sunt luate din cercul de interes al chestiunilor cari ne preocupă, dar câte nu s'ar putea spune despre hotărârile „Asociațiunii”, ale „Societății pentru fondul de teatru” ș. m. d.

Astfel stând lucrul, d. dr. V. U. Madgearu nu va mai fi surprins că la ancheta domniei sale nu va primi nici un răspuns dela nici un preot, învățător sau alt cărturar. Ceice au cetit articolul au uitat de mult, că a fost scrisă acea anchetă. Oamenii au alte interese mai rentabile decât a scrie la foi pentru binele și folosul națiunii.

Și cu toate acestea ideea dlui dr. Madgearu nu trebuie abandonată, dar trebuie pusă pe altă bază. După părerea mea, ispravă nu se poate face într'alt chip decât așa, ca să caute mai înainte de toate un fond de unde s'ar putea cheltui pentru vre-o câteva sute de mii de coale de tipărituri cari să conțină întrebările formulate d. dr. Madgearu. Aceste tipărituri s'ar încredința unei sau mai multor persoane cu dragoste pentru astfel de lucrări, cari apoi le-ar trimite nu la preoți și învățători, ci la câte un prieten sau la persoane cunoscute. În felul acesta poate ai afla în unele ținuturi câțiva oameni de inimă care să-și iee atâta osteneală de a introduce în rubricile tipăriturilor răspunsurile și datele informative dorite. Se'nțelege, că pe calea asta n'ai putea ajunge la cunoștințe generale ci cel mult s'ar putea studia câteva ținuturi, mai mari sau mai mici.

Dar decât să aștepti cu înființarea de ateliere pentru industria casnică, până când vei avea la dispoziție toate informațiunile de pe întreg teritoriul locuit de români, tot mai bine ar fi să împlinți parul acolo, unde știi cum să-l așezi și cum să împletești nuielele în jurul lui. Ba e chiar cu mult mai practic a pleca dela periferii mai mici la periferii mai mari, nu cum se face de obicei la noi, că toate lucrările se pornesc în astfel de condițiuni încât noi nu suntem în stare a satisface cerințele prea mari pentru puterile noastre.

Deci, cine poate spune unde s'ar afla banii de lipsă pentru astfel de întreprinderi?

Sistemul maghiar

De mult ne-am convins, că hărțuiele, prigonirile, ce le avem de îndurat dela bunii stăpâni nu sunt de natură platonice. Dușmăniile accidentale s'au ivit de multe ori în cursul istoriei, dușmăniile fatale, ce au adus cu sine nimicirea reciprocă a bunurilor câștigate cu unite înțelegeri, dușmăniile, cari au adus cu sine crâncene războaie, sărăcie și mizerie.

Aceste rele erau doar legate de imperfecția firei omenești; sunt patimi, ce izbucnesc la anumite intervale.

Nu, dușmăniile între români și maghiari nu sunt de natura aceasta platonice, hărțuiele temporale inevitabile cauzate de deosebirea de temperament, firesc. Și ele nu sunt cauzate nici de interesele, ce se ciocnesc, doar bărbați de mare valoare din ambele părți au accentuat de atâtea ori uniunea, identitatea intereselor fie economice, sociale, fie politice, ce există între ambele popoare.

E o prigonire sistematică, un plan desbătut în cele mai mici amănunte, care țintește de atâta timp la zădărnicierea culturii noastre, despozierea individualității noastre de popor deosebit, având acelaș scop final de a ne asimila, ca apoi pe ruinele noastre să ridice acel puternic stat maghiar

cu atâtea zeci de milioane cetățeni de limba maghiară.

El, sistemul unguresc, ne taie calea spre progres, el ne pune piedecile multe în ridicarea noastră la o cultură superioară.

Statul ne detrage orice ajutor pentru satisfacerea îndemnurilor noastre sufletești de a avea instituții culturale, singure posibile de a acumula, materializând, o cultură națională puternică, intensă având posibilitatea de a o perpetua generațiilor, cari au să vină.

Pe când literatura, teatrul, muzica, arta lor în genere se lăfăește în ajutoarele grase ale guvernelor, a noastră lipsită de un astfel de sprijin puternic, pe care îl poate oferi numai statul, e de parte de a edifica masele, ale face accesibile spre o cultură superioară și deci spre o viață mai nobilă, a îndeplini misiunea pe care a îndeplinit-o arta lor, deși fiind mai vulgară, răsărind din un suflet mai sărac decât al nostru, dar puternică de a se impune cu forța în toate, a cuceri orașele, a ridica din alviile ei aceea clasă mijlocie ungurească, o creație hibridă poate, dar curată a culturii ungurești.

Înainte de toate suntem lipsiți de școala românească, menită de a ne desăvârși educația națională, care să ne ferească de cutropirea, de aservirea mediului unguresc, ce tinde cu atâta forță să-și imprime elementele lui străine.

Și ceea ce putem noi opune e numai rezistența noastră sufletească, grație căreia am fost feriți până acum de a ne pierde caracterul nostru românesc. Căci un fond sufletesc bogat, amplificat la focul sacru al științei, al artei românești de cele mai multe ori nu avem.

Dar prigonirea sistematică nu se mărginește numai la aservirea noastră sufletească. Ea caută să ne aservească economic, iar în activitatea noastră publică sunt ridicate și sprijinite elementele noastre cele mai slabe.

Cei mai slabi sunt încurajați în carierile, ce le fac, ființele cele mai adoptabile.

Iată dar o nouă fază a sistemului. Un

Institutorul Alexandru Ștefulescu.

De numele lui Ștefulescu se leagă serioase cercetări științifice cu privire la județul Gorj: „Mănăstirea Tismana”, „Istoricul Târgu-Jiului”, „Gorjul istoric și pitoresc”...

Dar ceea ce-l ridică ca esențial element de cultură în dezvoltarea Târgu-Jiului este „Muzeul Gorjului” așezat în localul gimnaziului.

... *Isbândă celor buni* îmi descifra bătrânul din limba sanscrită... *Bonus intra, melior exi* de pe frontispiciul muzeului te îndemna să urmărești cu băgare de seamă ce ai înaintea ochilor.

Cu o rânduială într'adevăr înălțătoare adunase acest prețios cercetător al trecutului nostru tot ce putuse găsi din cercetările sale în județ sau de aiurea.

Unelte din epoca de aramă, de argint; monede grecești și romane; resturi de urme romane dela cetățile dela Bumbesti și Glodeni; monede românești vechi; costume mai vechi românești țesute pe in sau pe mătăsă — era unul de pe la 1778, pildă de priceperea și răbdarea româncelor de pe vremuri.

Picturi bisericesti de prin sec. 17; apoi documente privitoare la Gorj (sec. 15—17); o scrisoare a lui Tudor Vladimirescu, încadrată și pusă în perete — o vezi la intrare în dreapta.

Pentru vremurile de azi e un bogat material, privitor la etnografia județului: costume, ouă condeiate fel de fel de genuri, fotografii de case mai vechi și mai nouă, stradele și casele Târgu-Jiului de altădată...

Mi-a părut bine cunoscând pe acest om, ale cărui scrieri se citează și la universitate, fiindcă din vorba lui așezată, din discuțiunile cu dânsul, din cari se desprindea o modestie și lipsă de pretenție nu tocmai deasă în țara noastră, din muzeul așa de prețios pentru județul Gorj și așa de instructiv mai ales pentru tinerime, am avut câteva momente de înălțare sufletească și m'au determinat ca retras în singurătatea Tismanei să reflectez la o sumă de probleme ce mi-se luminau mai bine în minte cu privire la viața poporului nostru.

La un kilometru și jumătate înainte de mănăstire, culmile ce de departe păreau ca niște nori groși și fixi la asfințit se apropie cu totul unele de altele; șoseaua intră între munți, arborii de pe delături își întind ramurile bogate pe deasupra ei formând o alee ca o minune: Pe stânga murmură Dorna.

La un moment dintre cotiturile văii își arată turnul alb mănăstirea. Câteva clipe se ascunde iarăși pentruca apoi să reapară în toată splendoarea, atârnată pe munte, și apărată în aripa stângă de un înalt perete de stâncă. Albă, pătrată, cu turnuri în cele patru colțuri, sub cântecul necurmat al șuvoiului de apă ce cade de sub ea până la o distanță de mai mulți metri, Tismana are înfățișarea unui castel din vechime, cu multă parte de mister și de poezie.

Joi. 16 iulie. Mănăstirea Tismana. Spre seară.

Soarele se lasă după munte. Lumina lui cu-

prinde încă vârful culmilor din față. Un aier mai rece so întinde în văzduh și sub puterea lui vegetația prinde o nouă viață...

Din verdele mai închis, mai proaspăt se desprinde odată cu aierul de munte și mirosul îmbătat al arborilor.

Lumea rară de tot. Privești drumul ce urcă la mănăstire și minute întregi te uiți în nimeni. De abia dacă vre-un călugăr... mănăstire... după înfățișare și după vestmintele-i învechite, duce de sfoară o capră urmată de ied.

Pânza amurgului se lasă tot mai mult, cerul devine mai albastru și pe el răsare mai majestuoasă ca aiurea, mai plină de viață deși mai rece ca în alte părți, luna. Sub lumina ei ce se resfrânge în apele unui eleșteu din apropierea drumului, alergăm să privim o adevărată splendoare: mănăstirea cu albea ei, cu luminile roșietice dela ferestrele chiliilor, cu turnurile-i impunătoare își scaldă în ape frumusețea.

O nouă strălucire în lac ca și pe munte. Lăși ochii dai peste acelaș tablou; se pare că natura vrea înadins să mărească omului mulțumirea...

Și sub concertul plin de armonie al multelor isoare ce răsar ici și colo, sub murmurul monoton al râului, cu priveliștile frumoșilor noștri munți în față, și gândul se duce la imagini mai înalte, într'o viață deasupra celei pe care o trăim...

Dar... Pe șosea venia dinspre sat un călugăr, obsit — părea — deabia-și purta greutatea anilor. Păcat, păcat!...

Cum nu îmbină Dumnezeu aceste mărețe da-

Siegescu, un Burdia și toată ceata acestor ființe corupte, da, aceștia au tot sprijinul statului, iar nu elementele noastre cele mai bune. De ce? Să nu creadă cineva, că de aceea, că renegații în schimbul favorilor căpătate oferă totul: oferă naționalitatea lor, iar cei din urmă ar fi, cum de obicei spun, „spirite agitatoare”, „elemente periculoase pentru unitatea statului”, „daco-români”. Nu!

Dar ei simt bine, că elementele noastre mai bune, caracterele noastre românești, cari reprezintă o părțică din individualitatea poporului nostru nu vor putea fi înfrânte, aservite de cultura maghiară, la al cărei glas de lișiță ceilalți aleargă cu brațele deschise.

Nu, cultura ungurească pentru ei va fi un pretext de a-și îmbogăți snfletul lor, de a-și continua cultura lor morală, tocmai pentru că ei au acel motor propriu intern, care *prelucrează* orice formă, orice materie de cultură apercpută.

A putut oare școala ungurească să-i imprime unui Maniu o notă străină de de ceea ce e românesc? Nu! Aici sistemul unguresc a dat greș, în loc să-l cucerască, l'a edificat.

Și dacă, cu abandonarea, „sistemului” — asta ar merge cu realizarea adevăratelor concepții de libertate, de humanitate — s-ar ridica o clasă cu o cultură românească, va mai putea atunci cultura ungurească să-și continue opera de cucerire față de o cultură, ale cărei forme sunt mai perfecte, mai curate?

Nu! Cultura ungurească atunci nu-și va mai avea farmecul, pe care-l are azi. Acordurile, glasul, liniile, colorile culturii românești sunt mai dulci, mai frumoase, mai varii, mai ademenitoare. Și atunci se va începe procesul de similare. Până acum ungurii au cucerit, au cucerit orașele nemțești, grație culturii lor, care a știut să atragă la focul ei indivizii, cari nu aveau o căldură internă.

Dar acum, odată cu ridicarea claselor noastre cu o cultură adevărat românească, cultura ungurească va avea în fața ei o cultură mai puternică pentru că e mai cu-

rată, mai nemijlocită. Și în orașele mixte, în orașele ținuturilor române, vom ști atunci să paralizăm, să înfrângem cultura ungurească....

Iată dar în esență sistemul maghiar, iată scopul final al tuturor prigonirilor, ce lovesc adânc adeseori și în demnitățile noastre de popor cu tradiții, cu credințe scumpe față de trecut: împiedecarea ridicării unei clase române conducătoare menită de a duce la înflorire cultura românească în toate. Întâi dară vor *corumpe*, vor căuta să ne demoralizeze prin sprijinul ce le oferă statul tuturor secăturilor noastre, prin recunoașterea crasă a trădătorilor. Vin apoi *prigonirile* de tot soiul pentru a deprima, a face apatici pe indivizii, cari nu pot fi seduși.

Această prigonire se îndreaptă mai ales în contra generațiilor tinere, cari își fac educația la școala ungurească.

Epitetele de „valah”, „sălbatec” e expresia cea mai blândă a acestor șicani. Ea, prigonirea, întotdeauna se adăpostește sub scutul dreptății.

Oprimarea e sancționată de lege.

Aci se numește legea aponyană, colo numirea lui Siegescu de profesor al limbii române...

Și numai stăruința de fier a tânărului român, pentru care nu e nici o considerație, poate răsbi prin nenumăratele șicane, ce i-se ridică în cale.

El, sistemul de oprimare află culcuș tot așa de cald, ca și în „sala de primire” a cutărui „föszolgabiro”, unde se operează cu mijloacele cele mai eficace jandarmărești, și în „sanctuarele” învățământului superior la universitate, unde, vezi, s'ar face știința numai pentru știință, știință ferită de mâinile profanului, ce cumpănește toate pentru interese materiale, doar, zic teoreticienii lor, „nu este dreptate periculoasă pentru stat”.

Se schimbă principiul științei pentru știință, când stă în fața domnilor savanți un rigoros român, o!, pentru asta au domni profesori o altă măsură, a „ideii de stat”, pe care trebuie să o atingă candidatul, altcum s'a dus.

Sunt sute de cazuri...

Unul recent: La academia de pictură au fost respinși 6 inși, tineri cu serioase pregătiri, unii cu succese eminente dela acad. de pictură din București (G. Cosma), Ascultați perfidie ungurească: după domnul director școala din București n'ar fi la nivelul celei de aici, sau „academia de pictură de aici nu are rolul de a pregăti profesori de desen pentru Brad”, în fine, olăh, sălbatec și s'a isprăvit!

Acesta e sistemul de operațiune al lor.

Apoi, în fața unui astfel de plan, ce tinde cu atâta forță la nimicirea noastră, ar fi vremea să opunem și noi nu numai inerția firei noastre, dar să opunem și noi un sistem sever de rezistență, de apărare.

Istoria ne arată adesea cazuri analoage, când un popor a voit să oprime pe celălalt.

Să tragem de aici învățături.

De s'a resculat un popor în contra celuilalt cu arma, cu arma a fost lovitura parată, de un popor a vrut să aservească economic pe celălalt, a urmat din partea celuilalt o severă organizație economică.

Pe noi voesc să ne aservească culturalicește — acesta e scopul final — să opunem în fața acestei primejdii cultura noastră.

Organizația noastră în toate, educația noastră separatistică.

Să opunem în fața *prigonirii sistematice*, o rezistență sistematică, organizată.

C. T.

Audiențe la M. Sa. Din Viena ni-se anunță următoarele: Azi înainte de amiază Nicolae Tomasiș, banul Croației, a fost primit în audiență la M. Sa monarhul. Banul a propus, iar M. Sa a aprobat convocarea saborului croat.

Ieri dimineață M. Sa a primit în audiență pe Conrad șeful statului major. Audiența aceasta a provocat mare senzație, deoarece în decursul acestei luni Conrad s'a prezentat pentru a șasea oară M. Sale.

Din cameră. Ședința de azi a trecut fără vre-un incident sau eveniment de remarcă. Tot timpul ședinței s'a scurs cu votări nominale. La

ruri ale naturii cu impresiunile creaturii lui vorbitoare!

Ar putea oare gândul să lămurească măcar că în acest lăcaș singuratec făcut anume pentru rugăciuni și curățire de suflet să nu găsești în călugării din mănăstire sufletele — simple — dar cu ceva în ei deasupra oamenilor celorlalți?... Călugărul de adineaori nu era obosit, nu se clătina de greutatea vârstei... din cauza aceluia vițiu care bântuie printre oamenii de rând, dar care e păcat că alcătuiește și predilecția sfinților monahi! Și e păcat iarăși că mântuirea sufletelor poporului nostru e lăsată în parte și pe seama acestor mănăstiri, care nu-și poate implinesc menirea.

Dacă am vre-o părere de rău e că nu mi-am putut sădi în suflet înălțătoare sau sfaturi adânci pe care mă așteptam să mi-le fi inspirat vre-unul din sfinții monahi dela vechea mănăstire a Tismanei.

Duminecă, 19 Iulie. — O călătorie spre Cloșani.

La distanță de 3 kilometri de mănăstire începe satul Tismana. Țăranii români s'au pomenit aci nu știu de când. Peste ei a venit o migrațiune de locuitori de dincolo de munți, cunoscuți în sat sub numele de ungureni. Ii cunoști repede nu atât după tip cât după îmbrăcăminte: portul românilor tismăneni e ca al oltenilor în genere: pantaloni largi și cămașe simplă; ungureni au cioareci strimți și cămașe cu crețuri. Mai evidentă e distincțiunea la femei: femeile românce au „cătrinte” mai mult colorate și cămașe țesute cu modeluri migăloase,

purtând pe cap marama largi de borangic; ungurencele aveau mai mult „cătrinte” negre, cămăși mai simple, iar pe cap pe sub maramele mai scurte și de obicei albastre se cunoștea pieptănătura părului în formă de cozi groase împetite cu lână și duse rotund de împrejurul capului.

Și ciudat simț de distincțiune în îmbrăcăminte după vârstă! Pe când femeile erau împodobite mai ales cu maramele lungi de culoare deschisă, fetele erau legate la cap cu un fel de barmale închise, cafenii...

Pe lângă acest amestec de populațiune, din care două părți erau ungureni și numai o parte olteni, formând fiecare mahalaua lor aparte, nu trebuie uitat o însemnată sumă de țigani (vre-o 70 de familii) rămași aici de câteva decenii, de când au fost liberați dela mănăstire, păstrându-și și ei mahalaua lor separată.

E așa de accentuat simțul de distincțiune unii de alții încât deși pe același loc, ungureni și români fac hori aparte, fiecare cu cântăreții și cu jocurile lor: cei întâiu, jocuri mai iuți și mai variate, ceștialți, mai încete și mai monotone — cu multă influență orășenească. Și mai departe o a treia horă... mai de țigani.

Ocupațiunea locuitorilor celor 500 de familii ce alcătuiesc satul e mai puțin agricultura și pometurile, care de cinci ani nu s'au mai făcut, cât munca în înțelesul mai larg al cuvântului și creșterea vitelor la munte, depărtare de o zi de aici, acolo unde — spuneau țăranii, — e așa de rece că se uscă rufele numai prin țăria aerului, unde

fiți crapă buzele de apa pe care-o bei, și de unde, cu ochianul, vederea se întinde departe, departe, până înspre Craiova sau înspre Caransebeș...

La depărtare de câțiva km. înspre apus, șoseaua după ce trece satele Padeș și cătunul Celei, caracteristice prin uniformitatea caselor în stil săsesc, cu acoperișurile țuguiate și îmbrăcate cu șindrilă, ajunge la hotarul Mehedințului. Părăsim drumul direct al Cloșanului, ce o ia înspre nord, ca să continuăm pe șosea încă 5 km. până la Baia de aramă.

O oră și jumătate încă peste dealuri ca să trecem dela Baia la Cloșani. De aici a plecat Tudor cu pandurii săi, amintiri despre el s'au transmis firește locuitorilor de astăzi, cari citau îndeosebi cazul că Tudor a înjugat pe preoți să tragă pietre din apropiere pentru o *crugă* (moară) pe care a făcut-o pe rău...

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?”

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fil. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librărilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Str. Zeei Mari, 3.

inceputul ședinții președintele Kabos a prezentat pe deputatul repausat al orașului Miskolcz, pe Ladislau György.

Ce va fi republica chineză? Agenția Extremului-Orient comunică trei manifeste asupra scopului operei revoluționare ce se desăvârșește în acest moment în China.

Iată-le în rezumat:

Primul manifest e o „proclamație către poporul chinez”. Incepe amintind că civilizația chineză e veche de 4000 de ani, că poporul chinez, deși atacat adesea de barbari, a reușit întotdeauna să-i gonească; că cei din urmă barbari veniți sunt mandciurii; că China e nenorocită și că în ea trebuie să domnească libertatea, egalitatea și fraternitatea, rezultat la care se va ajunge prin mijloacele următoare:

1. Trebuie goniti mandciurii, cari de 260 de ani au suprimat China, au băgat-o în foc și sînge și au statornicit o inegalitate între mandciuri și chinezi;

2. Toată China trebuie să se unească sub un nou guvern; la nevoie, teritoriile trebuie cucerite chinezilor cari vor să păstreze dominațiunea străină;

3. Se va stabili republica, cu un președinte ales de popor și se va proclama constituția cea mai largă și cea mai democratică;

4. Fiecare va rămânea proprietar al pământului său, dar se va stabili valoarea exactă a acesteia, iar plus valoarea, în cursul anilor ce va urma, va aparține guvernului, adică comunității. Deci, proprietatea, în viitor, va aparține în comun națiunii și particularului și aceștia doi vor împărți venitul pământului, potrivit cu drepturile lor respective;

Pentru a realiza aceste patru scopuri, China trebuie să treacă prin trei perioade:

1. Perioada militară, imediat următoare victoriei asupra mandciurilor. Guvernul militar va transforma de sus și până jos organizația Chinei, va suprima toate regulile învechite, torturile, impozitele nedrepte, va construi drumuri, va organiza igiena publică, va îmbunătăți agricultura, etc. Puterea militară va lucra cu strășnicie și grabă și China e gata pentru transformare. Această perioadă va dura doi ani;

2. Perioada contractului între guvernul militar și popor. — Contractul constă în angajamentul de a întrebuița regulile constituționale fără de intervenția puterii militare. Administrația civilă se va stabili în provinciile unde contractul va fi primit. Această perioadă va dura doi ani.

3. Perioada constituțională care va începe din anul al cincilea. Guvernul militar se va dizolva; se va stabili republica constituțională cu un parlament; revoluția va fi terminată și China va lua numele de Republica Cerului.

Al doilea manifest e o proclamație către puteri, în care se spune:

„In numele umanității și păcii mondiale, guvernul republican militar, hotărînd să gonească din China pe mandciuri, înștiințează puterile amice ale Republicii Cerului despre punctele următoare: 1. Popoarele vor respecta toate tratativele încheiate între China și Puteri; 2. Poporul va cunoaște împrumuturile și datorile încheiate înainte de revoluție;

Un al treilea manifest e cel adresat armatei.

Li-se atrage soldaților luarea aminte asupra favoarei de care se bucură garda imperială mandciură în paguba celorlalți soldați chinezi.

Proclamația le promite sub noul regim îmbunătățiri de salar și de tratament foarte însemnat.

Gabriel Hanotaux și socialismul în Franța. Iată ce spune Gabriel Hanotaux în tratatul său „La Democratie et le Travail” despre socialismul din Franța:

„Socialismul în Franța se destramă și se risipește, pe zi ce trece, curentul dizolvant cuprinzând și păturile superioare ale conducătorilor ca și masele cele întinse pe care se bizue toată doctrina și toată acțiunea politică.

„Sus: șefii cei mai distinși, oameni de energie, de experiență, de talent, îl părăsesc, unul câte unul, nelăsând în vechiul lagăr decât adversari de o zi sau viitorii candidați la aceeași evoluțiune.

„Jos: lumea proletară, muncitorii, confedera-

țiile, bursele de lucru, syndicatele revoluționare, toate desfăcute de statul-major ce-și continuă, de ochii lumii, parada de vorbe fără să se întrebe dacă le mai rămâne sprijinitori în spate.

„După toate probabilitățile, partidul socialist parlamentar nu va realiza nici odată visul de a guverna, cel dintăiu punct al programului. Membrii lui alunecă, unul, câte unul în celelalte cabinete burgheze; abia instalați în scaunele curule, devin deodată cei mai energici apărători ai societății pe cari o atacaseră cu atâta violență în ajun.

Intrebați pe tovarășul Hervé ce înseamnă a îndura stăpânirea lui Aristide Briand”.

„Toți acești renegați predică acum din răspuțeri răbdarea, îndurarea, liniștea, fac să se voteze, dacă pot, câteva legi bune, împăcând interese diferite; dar se sprijină tot pe armată și pe poliție, trăesc în cea mai deplină înțelegere cu d. Lepine (prefectul de poliție din Paris — nota trad.), se duc la biserică și primesc cu deosebită pompă pe toți suveranii”.

Adunarea dela Belinț

Vestim cu deosebită mulțumire sufletească un nou succes al partidului nostru național. Adunarea populară, convocată pe ziua de duminică, 22 oct. n. a. c. la Belinț, a reușit în toate privințele, strălucit. S'a adunat din comunele cercului Receaș: Belinț, Chisetău, Topolovețul-mare, Budinț, Ictar, Șusanovăț, Babșa, Șuștra, Teș iar din comunele învecinate cu acest cerc, din Gruin, Coștei și Sălha o mulțime de popor, în frunte cu preoțimea. Erau adunați peste 3000 suflete de bravi români bănățeni.

O adâncă mulțumire stăpâna inimile celor prezenți în aceasta frumoasă adunare, ca dovada convingerii tuturor, că am dat, în fine, de cheia, care ne va deschide ușile unui viitor mai bun: solidaritatea națională.

Meritul succesului desăvârșit al adunării dela Belinț este în primul rând al comitetului aranjator din partea locului, în frunte cu d. protopop al Belințului, Gherasim Sârbu și inimosul avocat român din Receaș, dr. Lucian Georgevici.

Revine acest merit apoi fruntașilor din centrul comitatului Timiș și sprijinului frățesc venit dela fruntașii din Lugojul apropiat.

Am observat prezența d-lor: Tit Hațeg, avocat, mare proprietar, Gheorghe Popovici, protopopul Lugojului, dr. Valer Brănice, dr. Caius Bredicean din Lugoj, dr. Aurel Cosma, dr. Gh. Adam, Romul Cărbăș, frații dr. Mezin, dr. Crăciunescu, dr. Pompiliu Cioban, dr. Ion Doboșan din Timișoara, dr. Mircea din Buziaș, dr. Ioan Suciu din Arad și a mai multor fruntași preoți și mireni.

Oaspeții au fost primiți la gară de mare mulțime de popor. Corul dela Chisetău, întâmpinând pe cei veniți cu un cântec de salut.

Dela gară au plecat cu toții la sfta biserică din Belinț, ca să ia parte la slujba d-zeiască celebrată de protopopul Gh. Sârbu, asistat de 4 preoți.

La amiazi a urmat un prânz luculic în casa ospitală a vrednicului protopop.

La 2 ore p. m. s'a început adunarea. Dinaintea caselor protopopului Sârbu era construită o tribună spațioasă cu trei mese. Mulțimea undula impacientă în jurul ei, primind cu entuziasm când fruntașii apar pe tribună.

Dăm în cele următoare raportul despre decursul acestei adunări.

Președintele adunării, protopopul Gh. Sârbu: Salută oaspeții iubiți și pe toți cei prezenți. Zugrăvește apoi în continuare cu măestrie o iconă fidelă a sortii neamului nostru.

Pentruce oare atâta nefericire, de veacuri încoace, pe capul nostru?

Pe frații noștri din România îi stăpâniră atâta vreme grecii-fanarioți, storcându-i.

Pe frații din Moldova îi stoarce pân' la măduvă și azi alt neam străin.

Pe cei din Bucovina îi străntoresc mereu rutenii.

Pe frații noștri din Basarabia îi gâtuiesc rușii.

Noi, bănățenii, cât amar de vreme purtarăm pe lângă alte năcazuri și jugul sârbilor în grumazi. Iar ardelenii cel al sașilor.

Pentruce această jalnică stare a poporului românesc în trecut și parte și în prezent?

Și răspunde: Pentrucă poporul nostru a fost lăsat pradă străinilor. Boerii noștri „au băut apă după străini”, s'au înstrăinat de neamul lor. Nu mai era cine să apere poporul de rând de rele, iar asupritorii se înmulțiau mereu.

Noi, românii din această patrie, nouă atât de scumpă, n'am avut parte de formarea unei puternice clase de sus, care să fi reprezentat interesele ca boierimea altei națiuni. De aici starea noastră înapoiată față de alte națiuni. Boierimea noastră, câtă am avut-o, s'a înstrăinat de neam. Toți suntem de aceeași origine dela vlădică până la opincă. N'avem încredere unii față de alții, suntem însă deopotrivă de lași când e vorba de străini, de aceea să ne sprijinim împrumutat, căci altcum nu ne vom putea valida.

Trebuie să ne alegem reprezentanți în toate locurile, oameni din sângele nostru, cari ne înțeleg păsurile. Numai atunci se va îndrepta starea noastră. E prea firesc, ca importanța noastră, ca factor politic, să fie în raport cu darea de bani și de sânge.

Simte o deosebită mângăiere în această situație, că inteligența noastră începe a se interesa tot mai mult de poporul de rând.

Salută pe fruntașii, cari neobosiți aleargă dintr'o parte a țării într'alta să ne lumineze, să ne întărească cu sfatul lor în lupta pentru drepturi.

N'avem gânduri ascunse, nu visăm deșărtăciuni, ci pe calea dreptății și a legii pretindem drepturi pe seama noastră, ca să trăim în libertate și tihnă pe acest pământ muncit de-atâtea veacuri cu sudoarea feții noastre.

(Trăiască!)

Urcă tribuna între frenetice ovații cel dintăiu orator

dr. I. Suciu

Comunică salutul călduros din partea venerabilului nostru președinte domnului Gheorghe Pop de Băsești, a d-lui dr. Teodor Mihali și a părintelui Șişeștilor dr. Vasile Lucaciu, cari de și n'au putut participa la adunarea aceasta măreață sunt cu sufletul lor aci.

Trece apoi la ordinea de zi:

Fraților!

Privind impozanta adunare populară de azi a acestui ținut românesc bănățean, unul dintre cele mai deșteptate, — mă simt mândru, că și eu mă pot numi un fiu al Bănățului.

La rând să iau cuvântul în fața acestei adunări, mă simt cuprins de fiori, de o sfială adâncă.

Cum am datina adică a ceti ziare, mi s'a dat să înțeleg, că oameni fără talent — firește poetic — n'au ce căuta între fruntași.

Să nu credeți, fraților, că am îndrăsnit să urc tribuna, închipuindu-mi, ca unii domni, cari se îmbulzesc pretutindenea, că aș fi „unul dintre cei doi cu talent”. Nu.

Măcar, că talent cer și eu dela fiecare fiu al neamului meu, care își arogă un rol, cât de neînsemnat în conducerea partidului, dela fiecare intelectual român, care tinde a da directive obștei românești.

În prima linie, darul dela Dzeu, talentul de a jertfi zilnic, fără preget pe altarul neamului; talentul de a nu te retrage dela nici o jertfă și nici dela jertfirea ta proprie, când ți-se cere spre mântuirea nației tale de rău, ori chiar și numai spre înaintarea ei spre bine.

Talentul acesta al jertfirii dacă e împreunat

cu răbdare este și mai mare. Nu înțeleg răbdarea față cu străinii, căci în asta suntem noi, românii peste tot talentați, geniali chiar, fără osebite, — ci înțeleg îndelung răbdarea atacurilor, împunsăturilor și a persiflărilor venite dela frați, ce dimpotrivă, e una dintre cele mai rare însușiri, la români.

Aceste talente le țin eu atât de necesare pentru a putea lua cineva rol de fruntaș în partidul nostru, încât fără aceste talente mari: al jertfirei și al îndelung răbdării, alte feluri de talente nu că ne-ar și menține și întări, ci dimpotrivă — ne-ar descompune.

Și n'or fi poști, nici scriitori iscusiți și poate nici oratori renumiți iubiiți prezidenți ai comitetului nostru național, nici doar adoratul nostru dr. Vasile Lucaciu și nici fruntașii noștri din comitet — căci n'a intenționat conferința națională să compună o academie de savanți nemuritori, ci a voit să aleagă chiar oameni muritori în comitet, de aceia însă, cari sunt gata a-și da și viața pentru convingerea lor politică — au ei însă talentul de-a ști jertfa, a ști răbda și a ști lupta, au așadar deplina legitimație de conducători.

Ca cel mai puțin înzestrat și cu aceste talente, îmi luai și eu cutezanța să ridic glasul meu în aceasta adunare.

Fraților!

Suntem adunați aici, ca aderenți ai partidului național român, ca să discutăm asupra situației noastre politice peste tot, și mai ales ca să ne dăm părerea asupra unor chestii mari de actualitate, ce preocupă azi întreaga opinie publică a patriei noastre, cum sunt: sufragiul universal și proiectele noi militare.

Situația politică o putem și avem s'o scrutăm atât din punct de vedere intern, al partidului cât și din punct de vedere general.

Șirul de adunări mari, ce le-a ținut și le va mai ține poporul român din patrie, pe lângă că ne dă prilej de a ne pronunța și noi, baremi pe asta cale, asupra unor chestii de însemnătate vitală pentru întreg statul ungar, mai are și altă însemnătate.

Adunările acestea tind dovezi nerăsturnabile, că adevăr a grăit fericitul dr. Ioan Rațiu, când a zis, că: „existența partidului național nu se discută, ea se afirmă“.

Și ce afirmare de netăgăduit s'ar da, decât nesfârșitul șir al adunărilor noastre populare din acest an, cari toate împreună trebuie să stoarcă și celui mai cinic și mai pătimaș adversar politic recunoașterea, că partidul național român nu numai există, ci cuprinde în sine, — cu excepția puținelor uscături, — întreg poporul românesc din patrie. Există și trăiește acest partid și nu e simplaminte o „fantasmagorie a câtorva agitatori flămânzi“, cum le plăcea potrivnicilor noștri, să zică. Există așadar partidul național român, pentru că se afirmă — în butul tuturor încercărilor îndreptate de suprimare și zăpăcire, ca reprezentant și apărător politic al întregului complex de interesele de viață — culturale, politice și economice — ale popoului românesc din statul ungar. Și fără dar deosebit de prorocire să poate prevesti, că va exista și se va afirma acest partid și în viitor până va mai trăi un român verde în țara asta și până va mai fi interes vital românesc neluat în seamă de cârmuitori.

Voim mai departe, să dăm dovadă prin aceste adunări, că în sânul partidului național român inteligență și popor, căputații și opinia, n'avem interese opuse, că nu suntem clase sociale deosebite, ci deopotrivă cu toții suntem aderenți democrației. Astfel și în cele social-politice, ca în cele naționale — de un gând, de un dor și de o simțire suntem toți fiii cei buni ai națiunii noastre românești.

Ne intrunim în adunări populare apoi și de aceea, pentru că voim, ca strigătul nostru înăbușit să străbată cumva odată la urechile celor chemați ca să curmeze nedreptățile, să ușureze poverile și să aline suferințele, de cari gemem și azi.

Cum vedeți, fraților, acest rost al adunărilor populare este mai mult de natura manifestațiilor publice. În acest senz luând adunările populare, ce le ținem, ar fi așadar, menite, ca să ne impunem ca partid existent, mare și gata de luptă în fața lumii întregi după adevărata noastră însemnătate, ca popor din milioane de suflete, umeltirile nepretate spre descompunerea partidului nostru și slăbirea noastră în rezistență au rămas zădărnice, căci, iată-ne: totuși aici suntem, voinici suntem și

pentru că ne simțim neîndreptățiți: iarăși și iarăși: drepturi și respectarea cuvenită pretindem!

Intenționăm noi, fraților, afară de cele înșirate și încă altceva cu aceste adunări. Și oare ce? Nainte de toate o închiegare cât mai trainică și mai sănătoasă a rândurilor constatătoare din aderenții conștiințe ai partidului nostru național, prin contactul nemijlocit, ce-l tind aceste adunări, între poporul cu pricepere, simț și durere de soarta sa și între acei fii ai neamului românesc, căzora, spre al lor noroc, soarta le-a dat să aibă parte de carte, iar spre norocul întregului nostru neam, bunul Dumnezeu le-a insuflat în inimi interesare multă, și horărire tare de a fi ei gata de jertfă pentru mântuirea de rău și înaintarea spre un viitor mai fericit a nației lor românești.

Inchiegarea rândurilor noastre e una dintre cele mai vitale trebuințe ale partidului nostru.

Inchiegarea partidului dorim s'o înfăptuim:

1. prin însuflețirea cât mai intensivă a fiecărui aderenț pentru programul partidului nostru și

2. prin o instruire bună a fiecărui țin, cum să stăruie pentru ținta comună și cum să respingă orice atac, intrigă ori momelă venită dela potrivnicul politic.

Pe tema asta n'am să vă vorbesc multe. Vă știu cu mult mai deștepti, decât ca să aflu de lipsă a vă explica eu d-voastre, că nu ai candidați de generalissimi instruiți o oaste, ci ai bieți de sergenți și mici fără renume și fără mari talente poetice.

Ei pun, prin muncă asiduă fundamentul acelei discipline, acelei priceperi și însuflețiri, ce are să o resimtă fiecare ostaș al unei oaste bune.

Nu ne trebuie alta, decât ca deocamdată cu toate geniile și negeniile, să ne dedicăm acestei munci, fără care nicio oștă să dispunem de o tabără disciplinată, impunătoare a partidului. Și când o să avem rândurile închiegare și va veni rândul să ne dedicăm, ca factor ne mai de neglijat, stabilirei politicei noastre în amănunțele tacticei, o să avem a pune în binemeritata pensie pe ceice au lucrat destul.

Aici d. Suciuc se oprește în dezvoltările sale, arătând că nu vrea să abuzeze de paciență și timp, ci cedează locul oratorilor ce au a-i urma.

D. Suciuc părăsește tribuna între nesfârșite urale.

A rostit apoi un remarcabil discurs:

d. dr. Caius Brediceanu.

Numărul frumos al participanților îi aduce în minte lupta falnică dela Moravița, unde a găsit acelaș popor inteligent, pașnic, conștient de drepturile și datorile sale, ca și aici, unde în ciuda terorismului asiatic au mers la urnă 80 la sută dintre alegători.

Adunările de azi — zice d-sa — au o menire mai frumoasă, decum cred unii. Ele au misiunea nu numai să lumineze, căci aceasta o face în mare parte presa, ci mai ales ca în ele conducătorii să-și dea seama de activitatea lor.

Vorbește despre situația politică generală și constată, că de mai bine de 6 ani încoace chestia care agită mai mult spiritele, este cea a votului universal, pusă la ordinea zilei de însăși Coroana. Arată prin intuiție menirea și efectele unui sufragiu universal — adevărat, care va schimba în întregime forma de azi a statului care și-a pierdut dreptul de existență. Votul universal singur va putea primeni aceasta țară, iar urmarea acestei acțiuni va fi, că cetățenii vor avea existență mai ușoară.

Critică cu asprime și cu mult succes administrația țării noastre, asemănându-o cu cea din Austria. Acolo ar trebui să meargă micii noștri satrapi, ca să învețe cum să-și implinească datoria.

Constată cu bucurie că-i servește spre cinste popoului românesc, faptul că încă în 1881 s'a luat în program votul universal. Trecând la proiectele militare dela ordinea de zi, cere să se facă întâiu votul universal și apoi să ne arunce sarcinile asupra popoului. Atinge apoi chestia alianței cu partidele maghiare și spune, că de aceea nu ne putem alia cu partidele maghiare cari cer de asemeni sufragiul universal pentru că nu ne putem încrede în sinceritatea lor. Noi trebuie să avem atitudine specifică, — zice d-sa — pentru că faptele de până aici au dovedit, că toate partidele, ajungând la putere, au cerut să falsifice votul universal în detrimentul nostru. Nădăjduiește însă, că în viitor se vor forma alte grupări politice maghiare, mai democratice, cu cari eventual dacă vor renunța

la șovinismul orb și intolerant, ce le stăpânește pe cele actuale, vom putea lupta mână în mână.

Roagă pe cei adunați, că din însuflețirea și lumina câștigată aici să împărtășească și pe frații lor de acasă.

(Oratorul e răsplătit cu ovațiuni).

Urmează discursul d-lui

dr. Cornel Crăciunescu.

Intrebat fiind — zice — de un domn străin, că unde pleacă, i-a spus că merge la adunare populară. La imputarea acestuia, că este un lucru lipsit de senz a îndemna poporul să facă politică, că acesta are lipsă de învățătură economică, d-sa i-a reflectat că tocmai slăbiciunea și întunecimea noastră pe teren politic a adus cu sine starea noastră precară în care ne aflăm în cele economice, deci luminarea trebuie pornită chiar în cele politice. Demonstră foarte frumos și nimerit pe înțelesul popoului legătura dintre politică și starea economică a unui neam. Trece apoi la importanta sufragiului universal, care va putea primeni și actualul parlament al feudalilor, care nu poate fi bun, câtă vreme însuș unul din sânul lor, bar. Wesselényi a mărturisit încă la 1843, că feudații maghiari sunt tocmai ca regii Franței, cari au știut să trăiască numai pentru ei. Cum au pierit aceia, așa va trebui să piară și actualul parlament la suflul vremilor de azi.

Arată starea înapoiată a patriei noastre în cele economice, industriale și comerciale, cu toate că trăim într-o țară binecuvântată cu toate darurile firești. În schimb Germania cu terenul ei mult mai slab plasează o mulțime de lucrători dela noi. Vina o poartă administrația rea, care nu sprijinește întru nimic acțiunile economice.

Darea este foarte nedrept împărțită, nu numai cea de pământ, dar mai cu seamă cea de consum, care apasă mai greu clasa de jos a popoului. Sanarea tuturor acestor neajunsuri se poate face numai prin introducerea sufragiului universal, egal secret și cu votare după comune, căci numai atunci putem vorbi de o expresie adevărată a voinței popoului, când liber și necontrolat își va putea da votul.

Ca încheiere a cuvântării sale de o claritate deosebită, face o reprivere asupra trecutului nostru și cu exemple din istorie arată baza nădejdei îndreptățite, că în poporul nostru zace multă putere de viață, și nu-i lipsește decât terenul și timpul prielnic, ca să se poată dovedi și să ajungă la o stare înfloritoare. (I-se fac aplauze zgomotoase).

După d. Crăciunescu ia cuvânt entuziastul țaran:

Ioan Vășii.

Apariția lui e primită cu strigăte puternice de: „trăiască“.

Onorată adunare! Iuați frați și surori!

E adevărată zi de sărbătoare pentru noi plugarii, când ne putem aduna în astfel de adunări. Pe aceste vremuri grele, abia o mână de pe o zi pe alta. Singura noastră scăpare e lupta ce a pornit-o pentru câștigarea drepturilor noastre partidul național. De conducerea lui trebuie să ascultăm ca copiii de părinții, cari totdeauna numai pentru binele lor ostenesc.

Când pretindem votul universal, suntem convinși, că acesta ne va aduce libertatea egală, cu celelalte popoare, ne va aduce tihna vieții, prin legi mai democratice, mai bune, făcute cu conlucrarea reprezentanților popoului apăsător de urgia legilor nedrepte.

Așteptăm cu dor zorile unui viitor mai pașnic. Căci mai ales noi, economii cari muncim din greu, avem nevoie de pace, ca să ne putem ridica alături de națiunile din apus.

Pentru a dobândi însă, pacea, trebuie să avem și noi, cât de mulți reprezentanți de ai noștri în parlament. Ce'l doare pe Tisza soarta noastră? Ce motive l-ar îndemna să schimbe legile actuale cu legi mai prielnice pentru noi? Ce interes are el să se introducă votul universal?

Și abia, când va fi vot universal se va sălășlui pacea în țara aceasta.

Lucru foarte firesc, că Tisza nu vrea să ne întărim. Odată tari, prea ușor i-am putea încurca planurile lui de alcătuire a unui stat unitar maghiar.

Noi să ne punem pe picior și să-i strângem cu ușa.

Foarte mulți dintre frații noștri de bună credință s'au luat după conducători falși, crezând, că îi vor ferici, dar acești înșelători n'au căutat nici când altceva decât punga și interesele lor, despoind pe toți, cari s'au încrezut în intențiunile lor bune.

Aceștia, au servit totdeauna guvernele, cari îi susțineau. Iar acele guverne doriau să stângă viața tuturor celorlalte popoare afară de unguri. Doar prea bine vedem că nu ne poartă grija, decât numai la unguri. Lor le fac școale, le zidesc sate, le dau pământ bun și ieftin, tot pe spatelul noastre, ale românilor.

De ce nu ne fac nouă școale din banii statului, la cari contribuim și noi? Ei înțeleg fraților, prea bine, că numai până ce ești sărac și prost, te poate băga slugă.

Amintește apoi de corupțiile dela alegeri, constatând, cu multă durere, că mulți români se vând, subjugăți de slăbiciunea lăcomiei, care-i orbește. Nădăjduiește însă, că cu vremea se va deștepta poporul, înțelegând ce înseamnă a-și exercia drepturile după conștiință.

Incheie apoi spunând, că scăparea noastră e în înțelegere și sprijin reciproc. Singur în comitetul național ne putem răzima.

Fiecare popor are dreptul să-și croiască soarta, astfel și noi avem dreptul să ne prezentăm ca partid de sine stătător, sub al cărui steag înrolați să ne ajungem aspirațiunile și mai ales o pace cinstită, care să ne asigure progresul pe toate terenurile, vrem să fie în țară bunăînțelegere și fericire.

(Vii ovații. Să trăiască!)

Dr. Lucian Georgevici.

Comitetul aranjator al acestei adunări a fost pătruns de importanța sa chemare, când a stăruit să adune poporul din aceste părți, ca să țină sfat cu fruntașii săi firești, despre chestiunile politice puse la ordinea zilei. Constată cu mândrie și satisfacție, că poporul a ascultat de chemarea fruntașilor, prezentându-se în număr atât de frumos.

Urmează a vorbi pe larg și temeinic despre proiectele militare.

Expune cu elocvență cauzele, cari ne îndeamnă să luptăm contra legiferării proiectelor militare. Aceste proiecte conțin o seamă de dispoziții îndreptate contra limbii românești. Ridicarea contingentului militar se preliminează fără de a ține seamă de aspirațiunile poporului, care e silit să suporte și sarcinile bănești.

Și toate aceste jertfe nu sunt de ajuns, vrășmașii noștri stăpânitori vreau să facă din armată o fabrică de maghiarizare.

Vorbește cu însufletire despre trecutul glorios al trupelor grănițerești, invocând momente mărețe și înduioșătoare din istorie.

Face apoi o reprivire statistică cu privire la contingentul de soldați și la sarcinile materiale, ce le-am dat noi români în trecut și ce cere acum dela noi.

Incheie laudând hotărârea comitetului național, de a desfășura la sate și prin orășelele noastre provinciale, o intensă activitate politică și națională. (Aplauze prelungi.)

La ora 4 și 15 urcă tribuna, primit cu aplauze, domnul

dr. Valer Branisce.

Ioan Vășii a spus — începe d-sa — că noi vrem pace. Da, o vrem, dar nu pacea mormântului, ci pacea vieții, pacea muncii și a fericirii cetățenești.

Dacă vrem însă pace într'adevăr, nu trebuie să uităm vorba înțelepților noștri străbuni, de vrei pace, pregătește-te de războiu. Comitetul partidului național și cu el împreună toți intelectualii, cari doresc bunăstarea, luminarea și fericirea neamului românesc, îi pregătește armata, poporul românesc, la războiu, îl cheamă la luptă, sub scutul legilor! Inregistrează toate nedreptățile ce le suferă poporul dela stăpânire, a cărei fii mașteri suntem. Reclamă drepturi limbei românești, îndeosebi pentru școala românească, care singură poate crește din copiii noștri cetățeni buni, credincioși și pricepuți. Sufletul omenesc își are trebuințele sale, atât cel ungueresc, cât și al celorlalte națiuni. Cultura noastră e tot așa de trebuincioasă sufletului nostru ca cea unguerească, unguurilor. Cerem drepturi pe seama lui. (Trăiască!)

După discursul avântat a domnului dr. Valer Branisce i-a cuvânt d. dr. Cosma, ce-

tind cunoscutul proiect de moțiune, care se primește cu mare însufletire. La ora 5 p. m. părintele protopop Gherasim Sârbu, președintele adunării, în sfârșit, trimițând în numele celor adunați o telegramă Badii Gheorghe, încheie adunarea aceasta frumoasă cu cuvinte calde și entuziaste, rugând pe cei prezenți să se ducă la vetrele lor întăriți în credința triumfului dreptății.

Războiul italo-turc

O înțelegere anglo-turcă. — Eroii dela Derna. Turcia vrea să intre într'un grup de puteri. — Antagonismul român-bulgar. — Starea de așediu la Tripolis. — Războinicul Mentschikow.

În Cirenaica se petrec, de sigur, lucruri din cele mai grave. Aceasta se poate vedea din tonul telegramelor din isvor italian cari descriu luptele dela Derna și Benghazi.

De unde până acum, în toate relațiile de pe câmpul de războiu, italienii vorbeau de pierderile vrășmașilor specificând, că trupele italiene n'au suferit nici o pierdere, telegramele sosite eri din Italia vorbesc de lupte înverșunate, cari au durat o zi întregă, cu mari pierderi.

Amănunte precise nu se pot da, căci censura interceptează orice știre nefavorabilă. Din câte au putut transpira însă, se poate vedea că italienii chiar dacă au pus mâna pe Derna și pe Benghazi, au făcut-o numai cu prețul unor prea mari sacrificii.

De altfel în privința cuceririi orașului Benghazi știrile sunt contradictorii.

Un rezumat al situației actuale în Tripolis e acesta:

Derna a fost bombardată și ocupată numai după ce aproape tot orașul a fost prefăcut în ruine.

La Benghazi, turcii au atacat cu cea mai mare furie pe italienii cari debarcau. Lupta a durat toată ziua.

Triburile Senussi și Benghazi au intrat în campanie cu 14.000 de oameni și cu mari cantități de muniții și hrană.

Din Fezan de asemeni au pornit 10.000 de oameni să se unească cu trupele turcești.

O coloană italiană a fost surprinsă în vecinătatea Tripolisului de două detașamente turcești puse sub comanda lui Fethy-bey și a avut mari pierderi.

La Constantinopol situația e neschimbată. Din declarațiile marelui vizir reiese că Poarta este în tratative de a intra într'una din constelațiile politice europene. Mai reiese, din acele declarații, că Balcanii sunt amenințați de complicații.

O înțelegere anglo-turcă.

Constantinopol. — Poarta a intervenit prin ambasadorul ei din Londra, pe lângă guvernul englez, rugându-l să dea ajutor pentru trupele turcești din Yemen contra răsculaților de acolo.

Poarta a trimis totodată o telegramă cifrată guvernului englez, prin care recunoaște că șefii răsculaților din Yemen, anume Imam Iachio și Idris nu s'au predat, ci au pregătit numai o cursă trupelor turcești de acolo.

Răsculații având în vedere războiul Turciei cu Italia, au simulat pacea, în ascuns însă au înconjurat trupele turcești de acolo, au otrăvit toate fântânile și au distrus întreaga recoltă. Trupele turcești se află într'o mizerie de nedescris. Alimente nu se poate trimite din nici o parte, decât doar dela Constantinopol, însă alimentele nu vor ajunge la o destinație, deoarece vasele de războiu italiene

cari circula în marea Egeică și Adriatică ar captura toate vasele turcești de transport.

Trupele turcești încurând vor muri de foame dacă nu va interveni vre-un ajutor cât de urgent.

Turcia a reușit să facă rost de alimente pentru 6000 de soldați, pe cari vrea să le transporte în Tripolitania prin Esomali, dacă Anglia îi permite aceasta.

Poarta a însărcinat pe ambasadorul ei din Londra să comunice guvernului englez, că dacă Anglia va satisface cererea guvernului turc, Poarta va face concesiile Angliei în golful Persiei și la Aden.

Primul dragoman al ambasadei engleze din Constantinopol a conferit cu marele vizir, căruia i-a declarat, că Anglia din principiu a hotărât să dea ajutor Turciei, însă modul propus de Turcia nu este practic.

Peste câteva zile Anglia va găsi o altă modalitate mai bună pentru Turcia.

Eroii dela Derna.

Milano. — „Corriere della Serra“ comunică următoarele amănunte despre bombardarea Dernei, întâmplată la 16 oct. n.:

A doua divizie a primei escadre compusă din vasele „Napoli“, „Pisa“, „Amalfi“ și „Agordat“, precum și trei distrugătoare au apărut în fața Dernei în dimineața zilei de 16 octomvrie.

O comisiune de arabi suindu-se pe bordul vasului amiral și dând asigurări de amicitie pentru Italia, a rugat ca orașul să nu fie bombardat, deoarece era apărat de puține trupe de infanterie cu câteva tunuri.

S'a făcut atunci somațiunea de predare la care trei dintre turcii veniți pe bord au declarat, că nu pot consimți.

S'a lăsat atunci ca turcii să se înapoieze pe uscat și s'a început bombardarea asupra întăriturilor și celor două cazărmi cari au fost distruse. S'au lăsat pe mare câteva șalupe cu companiile de debarcare în vreme ce bombardarea s'a făcut mai puternică. Șalupele ajunse la uscat au fost primite cu salve de puști, cari însă nu aduseră nici o stricăciune. Totuș marea fiind huloasă s'a soțotit oportun a se rechema trupele cari încă nu ajunseseră la uscat.

În timpul zilei de 17 octomvrie au continuat vânturi puternice, cari au împiedecat orice operațiune.

La 18, îndată ce marea s'a mai liniștit, s'a trimis din nou spre uscat o companie de debarcare, care a reușit să ocupe orașul deasupra căruia s'a înălțat steagul italianesc.

În tot timpul zilei a fost cu neputință a se debarca celelalte trupe, afară de un pluton de geniu. Ieri însă s'a reluat debarcarea materialelor și durează și azi.

Turcia vrea să intre într'un grup de puteri.

Constantinopole. — Ziarul „Tanin“ află, că Poarta negociază în secret pentru a intra într'un grup de puteri.

Temerile Bulgariei.

Sofia. — Comentând situațiunea politică, ziarul „Mir“ arată, că există primejdie de complicațiuni balcanice și că numai apropierea ei de micii ei vecini va scăpa Turcia de noi surprinderi.

O acțiune energică a Italiei contra Turciei.

Berlin. — Cercurile politice de aci sunt incredințate, că Italia, cu aprobarea tacită a puterilor, va întreprinde în curând o acțiune energică contra Turciei.

Deși o bombardare a porturilor turcești din Europa pare exclusă, totuș e probabil că puterile vor vedea cu nepăsare o eventuală bombardare a altor porturi turcești neeuropene, cari constituie o amenințare pentru interesele italiene.

Războiul sfânt predicat la Tripolis.

Tripolis. — Jandarmeria italiană, care face serviciul de siguranță în Tripolis, a fost făcută atentă că mai mulți arabi ar aduna în ascuns pe

indigeni în jurul lor și le-ar predica războiul sfânt contra italienilor și străinilor în general.

Carabinierii au pătruns în casa unde se credea că se adună arabii, dar au găsit casa goală.

Mai târziu însă mai mulți dintre arabi au putut fi arestați.

Antagonismul româno-bulgar.

Constantinopol. — Ziarul „Jeun-Turc“ publică o corespondență asupra României și Bulgariei în care spune, că enervarea presei și opiniei publice bulgare contra României începe să mai scadă.

Presă naționalistă bulgară, care la începutul conflictului turco-italian pornise o adevărată campanie contra României și a pregătirilor sale militare, se încearcă acum să demonstreze că România, în conformitate cu vederile regelui Carol, n'are nici un scop cuceritor față de Bulgaria, bine înțeles atita timp cât aceasta nu va urmări năzuința de a-și lărgi teritoriul.

Această presă mai relevă că, după vederile regelui Carol, Bulgaria și România ar trebui să se devoteze cu totul dezvoltării lor economice și culturale, pentru ca să devie țări civilizate.

Acest reviriment care s-a produs în presa șovinistă, spune corespondența, nu e fără de importanță politică în peninsula balcanică.

Antagonismul dintre România și Bulgaria e un fapt cunoscut de toată lumea. Aspirațiunile României pentru a proteja pe elementul său de cutovlahi din Macedonia a pricinuit de mult temeri și îngrijorări megalomanilor naționaliști bulgari, cari din cauza tendințelor lor macedonene, nu puteau cu nici un chip să admită propaganda română inofensivă.

În urma dificultăților pe cari tendințele naționaliștilor bulgari pentru o politică agresivă contra Turciei, le-au găsit în toate cercurile bulgare chibzuite, schimbarea neașteptată a părerii naționaliștilor bulgari de-a nu mai ataca România, trădează o dorință de apropiere cu această țară, dorința care nu-i decât o iluzie și e de sigur pricinuită de mobilizarea în Dobrogea.

* Starea de asediu la Tripolis.

Roma. — Ziarul „Corriere d'Italia“ publică știrea după care comandantul trupelor italiene din Tripolis a proclamat starea de asediu asupra orașului și a instituit un tribunal marțial.

Trei comercianți arabi bănuți că se dedau la spionaj au fost arestați. Cercetările au dovedit că arestații erau ofițeri turci travestiți.

Ei au făcut mărturisiri complete și au fost menținuți în stare de arest.

Trei aeroplane italiene au început ascensiunile de încercare.

Anexarea Tripolisului fără condițiuni.

Roma. — Din sursă bine informată se afirmă că în cercurile diplomatice domnește convingerea, că Italia cere anexarea necondiționată a Tripolisului, și va declara aceasta în mod oficial.

Berlin. — Ziarul „Lokalanzeiger“ anunță din Roma, că în cercurile diplomatice italiene nu se ascunde că până în cel mult două săptămâni Italia va anunța în mod oficial anexarea necondiționată a Tripolisului și a Cyrenaice.

Violentă ciocnire între turci și bulgari.

Londra. — Ziarul „Daily Chronicle“ anunță din Salonica că la frontiera turco-bulgară a avut loc o violentă ciocnire între turci și bulgari.

Lupta a durat 3 ore. Pierderile sunt mari de ambele părți.

Războințul Mentschikow.

Petersburg. — Mentschikow publică un articol războinic în ziarul „Novoje Vremje“, spunând între altele că situația politică este favorabilă Rusiei prin faptul că toți preținșii „buni vecini“ au mâinile legate. Momentul răfuclii a sosit și dacă armata rusă este gata, trebuie să reguleze socotelile cu vecinii.

Rusia trebuie să ceară rezolvarea chestiunii Dardanelelor, să-și asigure drumul din Persia spre mare, să anexeze Mongolia și să se răfuiască la Vest cu Austro-Ungharia.

CORESPONDENȚE

DIN ROMANIA

SCRISORI DIN BUCUREȘTI

Vremuri fericite pentru literați.

București, 8 octomvrie st. v. — În sfârșit, au început să fie vremuri mai bune pentru literatură și arta românească. Sau, mai bine zis, în sfârșit, a venit odată și arta la putere.

Fiindcă așa e: azi arta e la putere. E și natural să fie. Din guvernul actual nu fac parte doi fruntași între fruntași ai literilor noastre? Când la guvern sunt Delavrancea și Maiorescu, se putea ca arta să nu fie și ea la putere?!

Nu se putea, desigur. Cu toate acestea, trebuia să recunoaștem, vremurile bune pentru literatură nu datează numai de când a venit la cârmă partidul conservator. Interesul pentru literatura românească a început să devie intens după memorabila zi de 13 martie 1906, când studenții români, au cucerit, cu prețul vieții lor, drepturile limbei naționale asupra primei noastre scene.

În urma acelei glorioase mișcări de entuziasm și caldă iubire pentru limba strămoșească, scriitorii români au început să ție „șezători literare“ în toate orașele țării, șezători prezidate la început de d. N. Iorga. Aceste șezători pe deoparte au contribuit într-o măsură largă la popularizarea bunelor scrieri românești, iar pe de alta au încetățenit la noi un obicei care de acum înainte este specific românesc: obiceiul acestor șezători.

În adevăr, de unde la început aceste serbări literare au fost un mijloc de luptă pentru cucerirea scriitorilor în favoarea scriitorilor români, azi aceste șezători au devenit petreceri selecte, manifestații înalte de artă, cântate de toți cunoscătorii fini. Azi aproape nu mai e solemnitate care să nu prevadă, în programul ei și, o șezătoare literară.

Ca să ne ocupăm numai de cele din urmă serbări, e de ajuns să observăm, că atât la deschiderea stagiunii Teatrului Național din Craiova, cât și la serbările ce se vor da cu prilejul inaugurării monumentului lui Eminescu la Galați, lecturile făcute de literați ocupă un loc de frunte în program.

Mai mult, vâlva aceasta făcută în jurul literaturii a atras și binevoitoarea atenție a Augustei noastre suverane asupra producției literare române contemporane. M. S. Regina chiar și-a exprimat dorința să organizeze odată la palat o asemenea șezătoare.

Prin urmare, de-acum înainte nu vor mai avea, din fericire, nici semnificate versuri ca acestea, din prologul Cometei, d-lor D. Anghel și St. O. Iosif:

„Așa stă poezia... Vedeți, nimeni n'o chiamă
La balurile curții, la teatru, în saloane,
Pe ea ce are haine, cum n'au multe cucoane...“

Dar acestea sunt — cum s'ar zice — satisfacțiuni mai mult morale pentru literați. Interesant este că, odată cu satisfacțiunile morale, au început să sosească și cele materiale. Partidele noastre politice au înțeles că nu numai literatura trebuie să trăiască, ci și literații. Și astfel, ministrii de instrucție publică au început să ofere scriitorilor situațiuni oficiale, potrivite cu aptitudinile lor.

Așa, d. Haret a încredințat direcțiunea Tea-

trului Național din Iași unuia din cei de seamă scriitori contemporani: d-lui M. Sadoveanu. D-nul Arion, contrar tuturor uzanțelor politice în vigoare, l-a menținut. La rândul său apoi, actualul ministru a numit director la Teatrul Național din București pe un distins ziarist și autor dramatic: d. Ion C. Bacalbașa; la Craiova pe delicatul și finul novelist Em. Gârleanu.

Dar nu se oprește aci lista literaturii cărora li-s'au oferit slujbe importante. Debutatul autor de nuvele și schițe, d. I. Basarabescu a fost numit inspector al învățământului primar; d. D. Anghel, poetul atât de aplaudat cu prilejul reprezentării Cometei la Teatrul Național, a fost numit inspector al artelor.

Dar nu se opresc nici aci atențiile pe cari oficialitatea românească le arată literaturii și literaturii noastre de talent. La Craiova, ministrul instrucției publice, fiind invitat de d. Gârleanu, va asista la festivalul deschiderii stagiunii, iar primăria — horribile dictu! — va oferi un banchet în onoarea scriitorilor, banchet prezidat de însuși d. Arion.

Dumnezeule, în ce vreme trăim? În ce țară? Banchet oficial în onoarea unor oameni dintre cari poate unii nici nu sunt alegători? Cum se schimbă oamenii și moravurile!

Și, — coincidență fericită! — tocmai în vremuri deasemenea prosperitate literară, un om cu cultura și poziția socială a d-lui C. Banu se hotărăște să facă sacrificii enorme de muncă și bani pentru a face să apară o revistă literară (*Flacăra*) care să oglindească în chipul cel mai credincios toată strălucirea producției actuale a literaturii noastre.

Dacă e adevărat că „un rău nu vine nici odată singur“, apoi desigur că nici binelui nu-i prea place singurătatea. Altfel, cum s'ar putea explica atâtea noroace deodată pentru literați și literatură?!

Bucureșteanul.

INFORMAȚIUNI

Arad, 23 octomvrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme schimbăcioasă, vânturi, pe alocurea ploi; iar mai târziu scădere în temperatură.

Prognostic telegrafic: vreme schimbăcioasă, vânturi, pe alocurea ploi, mai târziu frig.

Temperatura la amiazi a fost de 11°8 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe octomvre	Cer. 11.76
Grâu pe aprilie 1912	12.07
Secară pe octomvre	10.62
Secară pe aprilie	10.47
Cucuruz pe maiu 1912	8.57
Ovăs pe octomvre	9.39
Ovăs pe aprilie 1912	9.60

Eroismul unei mame

Un ziar francez publică un „fapt-divers“, care frește că depășește importanța pe care de obicei o dau cititorii faptelor publicate la această rubrică.

O mamă moare câteva momente după ce un funcționar dela serviciul pensiilor îi aduse pensia pe un semestru. Mama moare „fericită“ declarând: „sunt liniștită. Copii mei vor avea traiul asigurat măcar pentru 6 luni...“

Și reporterul parizian adaugă:
E de remarcant eroismul acestei femei, care în ultimele zile ale agoniei, implora pe doctor să-i dea posibilitatea să trăiască, până la termenul când ea va primi pensia pe 6 luni.

— Roala era atât de avansată, încât sfârșitul tragic al femeii era așteptat din moment în moment. Mare a fost surprinderea doctorului când a văzut că biata femeie a suportat încă 24 ore, când pentru dânsul era condamnată cu o zi înainte.

— Cât mai e doctore până la ziua „cea mare“? Vreu să zic, ziua când trebuie să mi se predea penzia?...
— Măine se împlinește...
— Te rog doctore, fă tot ce știința și puterea dtale îți dictează să mă ții în viață până mâine... Trebuie s'o iau... și nenorocita, cadavru „vivant“ căzu într'un fel de catalepsie.

A doua zi, — ziua cea „mare“ — bolnava se deșteptă și o rază de bucurie îi străluci în ochi când foaia calendarului îi dovedi — ceia ce nu putea să creadă, și

care fapt îl consideră drept o minune dumnezeiască — că e ziua când va putea primi pensia semestrială. Nu poate puțin funcționarul își face apariția.

Bolnava luă banii, iscăli chitanța, chemă pe copii în jurul patului și le predete „moștenirea”, — singura ce le putea lăsa...

— „Acum mor liniștită...”

Sunt cuvinte spuse de generali eroi pe câmpul de onoare, în ultimele lor momente și care rămân celebre, sunt alte cuvinte spuse de eroi și eroine, cari mor în măsuri și a căror ultime cuvinte, ar putea să fie și ele tot așa de celebre.

Eloridor.

Desvălirea monumentului lui Eminescu. Din Galați primim știrea, că festivitatea desvălirii monumentului poetului Eminescu va avea loc irevocabil duminică, în 16 octombrie v.

Solemnitatea va avea loc după același program și va fi prezidată de d. ministru al cultelor și instrucțiunii publice C. C. Arion.

Biletele de călătorie vor fi valabile la ducere pentru zilele de 14|27, 15|28 și 16|29 octombrie, iar la înapoiere pentru zilele de 16|29, 17|30 și 18|31 octombrie a. c.

Biletele de identitate, împărțite până acum, rămân valabile.

Distincție. Majestatea Sa Impăratul a decorat pe d. locotenent Sandu Vlad (fratele d-lui dr. Aurel Vlad) din reg. de inf. nr. 87 cu „Signum laudis” pentru merite militare. (Recunoștința prea înaltă pentru merite). Sincere felicitări!

Numire. Suntem informați, că d. vice-colonel din statul major Gheorghe Domășneanu a fost numit președinte al secției V la ministerul de războiu. Sincere felicitări.

Episcopul dr. I. Glattfelder în Arad. Ieri la orele 7 dim. a avut loc în Arad sfințirea bisericii minorității săvârșită prin episcopul dr. I. Glattfelder. Sf. liturghie, care a avut loc la orele 9 și trei sferțuri a fost celebrată prin însuși episcopul asistat de mai mulți preoți. La 11 ore episcopul a primit deputațiunile și corporațiunile, iar la orele 2 a avut loc un mare banchet în sala mare a hotelului „Central”. La banchet au rostit toasturi: episcopul Glattfelder, pentru M. Sa monarhul și pentru papa; primarul Varjassy, în numele orașului pentru episcopul Glattfelder, dr. O. Lakatos, parohul rom. cat. din loc, a salutată pe episcopul în numele credincioșilor romano catolici; au mai toastat pentru episcopul Glattfelder: dr. L. Mulek, Fr. Steiner, A. Fábry și P. C. Sa Roman Ciorogariu.

La orele 4 și jum. d. a. a avut loc în sala festivă a Lyceului un concert foarte reușit organizat de către congregația Mariană a femeilor rom. cat. din Arad. La concert a luat parte și episcopul Glattfelder.

La sfârșitul concertului episcopul în cuvinte frumoase a mulțumit organizatoarelor pentru reușita splendidă a concertului și a rugat publicul numeros să cultive în familiile lor adevăratele sentimente creștinești, iar pe femei le-a rugat să între ca membre în congregația mariană.

Logodne. Ni-se anunță logodna d-lui Iuliu C. Hălmăgian (Igrış) nou alesul preot la Vălceni cu simpatica d-soară Anuța Vuculescu, (Șepreuş).

— D-soara Iosefina Petean, (Jucul-nobil) și d. Vasile Rusu, teol. abs. (Dezmir) logodiți. Sincere felicitări!

Necrolog. Ni-se anunță moartea d-lui Ioan Mălâncrăvean, învățător gr. or. român întâmplată la 7|20 oct. în etate de abia 21 ani. Inmormântarea defunctului a avut loc eri, duminică, în cimitirul bis. gr.-or. din Agnita.

Odihnească în pace.

Corfescu la Beluş. Concertul de eri seara al dlui Nicu Corfescu dat în sala spațioasă a casinei române, a avut deplin succes, atât moral cât și material. Eclatantă dovadă, cum societatea hoisescană apreciază adevărată artă. Ni-a cântat din

„Trovatore”, din „Rigoletto”, „Barbierul de Sevilla”, apoi din autori români doine și române de toată frumusețea, fărmecând auditorul însuflețit. D-na Maria Corfescu din nou ne-a captivat, atât în dуетurile cu d. Chira, cât mai ales în „Ce te legeni codrule”, „Doina Jiului” și altele; cu „Moțul la drum” însă ne-a vrăjit. Puțini ochi vor fi rămas nevoalați — „Munții noștri aur poartă, noi cerșim din poartă în poartă”. Artiștii noștri Luni vor concerta în Reghin, le dorim succese, de cari vrednici sunt.

Iarăși incendii în Constantinopol. De ieri seară dela ora 6 în Constantinopol pustiește fără crutare focul.

Mai cu seamă prin apropierea ministerelor de războiu, de marină și de finanțe apoi pe țărmii Marmarei focul face ravagii. Până acum au ars mai mult de o sută de case.

Cântecul sângelui. Gabriele D'Annunzio a devenit azi cel mai sărbătorit poet național. Ziarul italian „Corriere della Serra” publică în numărul său de duminică o nouă poezie eroică lui G. D'Annunzio intitulată: „Cântecul sângelui”. Poezia constă din 63 strofe în cari poetul glorifică flota dela Genua, care lângă Dezna a ocupat Tripolisul.

Reparația lui Pantelimon. Din Botoșani vine știrea, că Pantelimon a apărut în apropierea pădurei Deleni de pe moșia Berezlogi, județul Sucea.

El a tras focuri de armă asupra unui jandarm deghizat, pe care l-a rănit și desarmat.

Pe teritoriul județului Iași, tot Pantelimon, a jefuit pe un evreu de suma de 150 lei.

Jandarmii au plecat în urmărirea lui Pantelimon.

Două catastrofe de mină. Una din catastrofe s'a întâmplat în insula Sicilia și anume în baia trabonella din apropierea orașului Caltanissetta. Nu se știe din ce pricină, pe când lucrătorii de noapte schimbau pe cei de zi, s'a aprins gazul urmându-i o teribilă explozie.

S'a constatat, că patruzecedeze lucrători și-au pierdut vieța.

O altă nenorocire s'a întâmplat în baia de cărbuni de lângă orașul Davez din statul New-Jersey al Americii. Un perete al băii s'a dărâmat de unde atâta apă a năvălit încât a umplut baia. Doisprezece oameni s'au înecat; 48 au scăpat.

Din „Monitorul oficial” român. „Monitorul Oficial” român publică decretul prin care d. Nano Constantin G., actual trimis extraordinar și ministru plenipotențiar pe lângă M. Sa regele Italiei, a fost transferat, pe ziua de 15 octombrie, în aceeași calitate pe lângă M. Sa împăratul tuturor rușilor, în locul d-lui Rosetti Solescu.

Din Bucovina. Duminică în 15 oct. 1911 s'a făcut desvălirea monumentului împărătesei Elisabeta. Rar a fost o mai mare serbare în Cernăuți!

O delegație se înfățișase înaintea bătrânului monarh, rugându-l să participe la mărșălă act al desvălirii. Dar din cauzele bătrâneții Maj. Sa a delegat pe arhiducele Leopold Salvator. Distinsul oaspe a sosit sâmbătă în Cernăuți. La gară s'au adunat toate autoritățile, ca să salute pe reprezentantul Maj. Sale împăratului.

De aici a plecat arhiducele spre palatul guvernial.

Orașul era frumos împodobit cu steaguri și crengi verzi de brad.

Pe ambele părți ale străzii se aflau elevii tuturor școlilor din Cernăuți, între cari și elevii școlilor românești, ca să întâmpine pe arhiduce cu strigate de: Traiască!

Mult a impresionat publicul adunat apariția elevilor dela școala normală de învățătoare în admirabile costume naționale. Era o plăcere și mândrie, să privești la româncuțele drăgălașe, cu bujori în față, cari impuneau tuturor străinilor prin portul nostru național. A fost foarte potrivit, dacă și de astădată am arătat, că ținem mult la obiceiurile noastre strămoșești.

Tot cu acest prilej a sosit din România o delegație în frunte cu d. Greceanu, primarul Iașilor și d. Negrutii, care a donat din partea regelui

Carol o cunună frumoasă cu panglici treicolore pe monument. Uniforma lor strălucitoare a atras atenția tuturor.

Duminică în 22 oct. 1911 se sfințește internatul meseriașilor români din Cernăuți. Vom da amănunte. Coresp.

În jurul unui cadavru ars. Ioan Linder, fost gospodar în Aradul-nou, acum zece ani a emigrat împreună cu soția sa în America. Ei s'au învoit că, dacă unul dintre ei va muri, cellalt să-i ardă corpul, iar cenușa să i-o ducă în patrie. S'a întâmplat, că acum vre-o două săptămâni, soția lui Linder a murit. Bărbatul s'a ținut de cuvântul dat, a ars într'un crematoriu corpul soției sale, iar cenușa a adus-o într'o urnă acasă, în Aradul-nou. Preotul catolic din localitate însă n'a voit să îngroape cenușa femeii.

Fiind refuzat Linder s'a adresat protopopului protestant, care cu asistența unui public numeros, duminică a îngropat cenușa cadavrului soției lui Linder.

Uciderea episcopului Emilianos. Un ziar francez înregistrează din Salonic știrea, că acolo se crede că uciderea episcopului Emilianos și a însoțitorilor lui ar fi datorită propagandiștilor eleni, cărora ucisul le-a fost un înverșunat dușman.

Ministerul de interne a pornit cea mai strictă cercetare.

Se mai colportează aici și știrea, că Emilianos sprijinea propaganda grecească chiar politicește. De altă parte se crede, că ar fi denunțat bande grecești, cari acum s'au răsunat.

Premiul Nobel. În anul acesta premiul Nobel pentru medicină se va oferi lui Allvar Gullstrand, profesor universitar în Upsala.

Numitul savant și-a câștigat merite științifice cu cercetările sale asupra dioptricii ochiului.

Ciocnirea de trenuri. Pe linia Cracovia-Viena două trenuri de povară s'au ciocnit ieri la 4 dimineața lângă gara Trzebina. Douăsprezece vagoane au deraiat suferind mari stricăciuni, iar dintre persoanele de serviciu 9 s'au rănit. Circulația a fost întreruptă pentru mai multe ore. Cam în același timp în gara Trzebina a deraiat un alt tren de povară, ce mergea spre Cracovia.

Nouă vagoane s'au ruinat complet, conductorul a murit, iar fochistul și frânarul s'au rănit grav.

Reprezentatiunile lui Cook. În Copenhaga Cook va da o serie de reprezentațiuni cu proiecțiuni de tablouri, prin cari voește să pună în fața privitorilor părți din mult căutatul pol nordic.

Este unul din numeroasele mijloace, pe cari Cook le încearcă pentru a-și restabili cinstea în fața acuzatorilor săi.

Venitele vor servi scopurilor de binefacere. Cook are intențiunea de a da asemenea reprezentațiuni și în alte orașe ale Europei.

Expoziția de ol. A 2-a expoziție de oi aranțat'o „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiului” duminică la 22 octombrie n. 1911, în comuna Jina, (cercul Miercurea). S'au împărțit premii în valoare de 400 coroane, între expozații.

Expoziția s'a ținut în ziua amintită în grădina Rotarin, (lângă biserica), începând dela 10 ore înainte de amiază și până la o oră după amiază, când a urmat premiarea.

La expoziție s'au primit oile locuitorilor din comunele Jina, Potana, Rod, Răchita, Strugari și Șugag.

Șapte luni închisoare pentru uciderea de prunc. Procuratura din Timișoara a osândit la 7 luni închisoare pe tânăra Marta Sirop, care vara aceasta și-a înecat în canalul Bega, noul-născutul său prunc.

La fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace, al „Reuniunii meseriașilor sibieni”, au mai dăruit: Nicolae Dimboiu (Sebeș, com. Făgăraș) și logodnica sa, d-soara Lucreția Crăciun (Mediaș) 1 cor., Teodor Cora, (măstru cismar, 20 bani, Ioan B. Comșa, comers. (T. Jiu) 1 cor., George Lăzărsoaie sodal măsar (Avrig) 50 bani, Ioan Nicula, măstru cismar 20 bani, Simeon Simoneti, pantof. membru onor. al Reun. (Săliște), 1 cor., Mateiu Mateiu, directorul școlii centr. (Veneția-inf.) în amintirea soției sale Elisaveta n. Comanici, 2 cor., George Cocoveanu, inv. zidar și George Borzea, paroh (Coveș), câte 50 bani, I. Ch. (Cacova), 30 bani, Victor Lazăr, funcț. Acad. Rom. (București), 60 bani, Ioan Crăciun comers. (Mediaș), soția sa Ana n. Pinciun și

copii lor Lucretia, Aurelian, Eleonora, Octavian, apoi sora Silvia, cor. 1'60 și Ioan Moța, redac. „Libertății” (Orăștie) 20 bani.

Un ministru portughez maltratat de mulțime. *Correspondentul din Lissabona al ziarului „Berliner Zeitung am Mittag” telegrafiază că ministrul de interne a fost atacat și bătut de mulțime în fața parlamentului. Mulțimea care se adunase în fața parlamentului se compunea din vre-o mie de radicali, cari îl așteptaseră pe ministru afară, spre a se răsbuna asupra lui pentru indulgența guvernului față de monarhiști.*

Radicalii cer să se ia măsuri excepționale față de monarhiști.

Ministrul de interne bănuie că va fi atacat. *Intervenția prietenilor săi, cari voiau să-l salveze, a fost zădărnicită. Ministrul a fost trântit la pământ și bătut.*

La fondul de 20 bani pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare pe sama meseriașilor, al „Reuniunii sodalilor români din Sibiu” au mai dăruit: Romul Perian, referent consist., 20 bani; I. Crăciun, comersant (Mediaș), 40 bani; Traian Andreica, contabil la „Doina” (Câmpeni), 1 cor.; George Borzea, paroh (Coveș), 50 bani; Gavril Sbera sodal faur (Deva), 20 bani; Iuliana Liuba, învățătoare (Lugoș), 15 bani; Paul Iovescu, cassar penz. (Lugoș), 20 bani și Eug. Tordoșianu, privat. (Iliamurășană) 10 bani.

Teatrul Apollo. Măne (marți), teatrul Apollo va prezenta următorul program:

1. Gulnara (dramă senzațională, de pe vremea războiului greco-turc). — 2. Manevre militare italiene (mare atracție militară). — 3. Sticla cu medicamente (dramă americană). — 4. Grupul Burtheau (tablou foarte atractiv). — 5. Patru întâmplări din viață (dramă). — 6. Curtezanul păcălit (amuzant). — 7. Ispitirea sftului Antoniu (legendă. 500 m. Tablou admirabil). — 8. Pali hipnotizează (amuzant).

Reprezentările se încep la orele 5 și jum., 7 și 8 și jum. seara.

Prețurile de intrare: 1 cor., 80 fil., 60 fil., 40 fil. și 20 fil. — Orhestră proprie.

Nou! Atragem atențiunea on. cetitori asupra inseratului lui *Igaz Sándor*, care și-a deschis cea mai mare prăvălie de giuvaerice în Arad, Piața Andrassy (Palat. Minorților), unde se pot cumpăra cele mai bune oroloage de buzunar, serviciiuri, etc.

Aviz! Fiecare român de bine, care are lipsă de mașini agricole, motoare cu benzin,

ferării, arme, etc., să cerceteze firma românească *Frații Burza din Arad*, (Borosbény-tér). Sprijiniți pe Români!

Ultima oră

O lovitură decisivă
influenței Italie; în
Balcani.

Bruzelles. — Ziarul „Independance Belge” primește mai multe corespondențe din Italia, în cari se arată, că opinia publică italiană începe să se întrebe, dacă ceace se va câștiga în Tripolis nu va fi mai puțin ca paguba pe care ar putea-o avea Italia în Balcani căci Austria profită de ocazie ca să dea o puternică, lovitură influenței italiene.

În adevăr, este fenomenal, cum Austria a pus stăpânire pe marea-adriatică, interzicând Italiei orice acțiune în această mare. Această atitudine a Austriei va aduce cu siguranță o slăbire a triplei alianțe, căci poporul italian nu va uita nici odată cum s'a purtat Austria cu aliata ei în împrejurările de astăzi.

Eroii dela Benghasi.

Roma. — Cu prilejul bombardării dela Benghasi, italienii au pierdut 1 ofițer și 24 soldați iar 9 ofițeri și 68 soldați au fost răniți. Turcii au avut 200 morți.

Bibliografie

A eșit de sub tipar:

Contabilitatea la societăți colective, comandite și la societățile pe acțiuni, de I. C. Panțu, profesor la școala superioară de comerț din Brașov, O broșură de 70 de pagini, octav mare.

Se recomandă băncilor noastre, funcționarilor și tuturor, cari au legături cu băncile: preoților și învățătorilor pentru a-și procura această broșură folositoare cu prețul de cor. 1'20, dela librăria I. I. Ciurcu, Brașov.

Cuprinsul este următorul: Introducere. I. Societățile colective cu exemple practice pentru explicări asupra împărțirii profitului. II. Societățile în comandită. III. Societățile anonime sau pe acțiuni. 1. Considerații generale. Inițierea societății și amănunte despre acțiuni. Inițierea de fonduri. Spese de fondare. Imprumuturi. 2. Contabilizarea la inițierea societăților pe acțiuni. Contabilizarea pentru încasarea capitalului deodată și în rate. Încheierea anuală a registrelor, cu exemple. Distribuția profitului și contabilizarea hotărârilor adunării generale. Împărțirea dividendei, a tantieme-

lor și trecerea acestora în registre. Contabilizarea fondului de rezervă. Investițiunea fondului de rezervă și inițierea altor fonduri. Contabilizarea la o nouă emisiune de acțiuni al pari și peste pari. Emisiunea obligațiilor cu prioritate și contabilizarea acestora. Emisiunea scrisurilor fonciare. Societățile comandite pe acțiuni.

La Librăria diecezană din Arad se află de vânzare:

N. Iorga: Turburările bisericesti și politicianismul 1910—1911. —75
— Serbările dela Blaj —30
— Un biruitor, Radu-Vodă Șerban —50
— Ceva despre Ardealul românesc și viața culturală românească de astăzi —60
I. Stanca: Școala română și învățătorul român din Ungaria în lumină adevărată 1.—
Dr. Ghibu O.: Despre educație 1.50
Dr. Nestor Șimon: Vasile Nașcu, viața și faptele lui în legătură cu luptele grănițerilor născuți pentru asigurarea averilor și fondurilor grănițerești 6.—
Verne I.: Castelul din Carpați, roman 1.60
Păcurariu I.: Elemente de estetică 1.20
Doyle C.: Duett, roman 1.60
Dr. Onișor V.: Legiuirea țării noastre 1.—

La comande să se alăture și pentru porto postal 20 fileri de fiecare carte.

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Boulevardul Ferencz-körut 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmuța.

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”,

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke.

Trad. de Iunius.

(61)

— Urmare. —

Gândul la moartea contelui îi aduse totodată aminte, că avea să deschidă portofoliul, ce i-l încredințase dânsul în agonie. Poate să-l pună conținutul portofoliului deja acum în poziția de-a întrevădea clar chițibușeriile ascunse ale acestui om. El lua teancul de hârtii din portofoliu și le examina superficial cuprinsul.

Ceea-ce găsi nu era însă în nici o legătură cu ceea-ce doria dânsul să afle. Afară de câteva scrisori aproape nedescifrabile din cartierul principal austriac, cari conțineau întrebări și îndrumări în chestii militare și nici nu erau subscrise, Flavian mai găsi mai multe scrisori dela o casă de bani din Viena, care se vede că regula afacerile financiare ale contelui, liste despre capital și interese asupra averii contelui, baronesei de Grienenburg precum și a ficei maștere a acesteia, a deoarei de Marmels.

Flavian lega cu nepăsare, aproape nemulțumit hârtiile, cari puteau să aibă oarecare interes pentru moștenitorii lui Malariva, sau pentru am-

bele dame al căror sprijin, sau tutor fusese contele. În peptul tinărului se deslănțuiră toate simțemintele dragostei suprimate până acum ale dragostei, simțeminte, cari odinioară îi formau fericirea vieții și mai apoi, când își văzu speranțele nimicite, tot mai simția o durere gingașă, dulce. El socotia în gândul său ciasurile cari îl despărțeau încă de momentul întâlnirii cu d-șoara de Stetten. În înhipuirea lui, dânsa era veriga care lipsia din lanțul rupt între el și d-șoara de Marmels.

XXXII. Pericole noue.

A doua zi Uli Goin sări spăriat în odaia stăpânului său și strigă: — Sus! Sus! Cine poate să întrevadă întâmplările zilei de mâne. Mi-se pare, că a sosit pentru noi ziua judecării de apoi. Iarăși se bat ai noștri cu francezii. Trebuie, că o parte a miliției împrăștiată s'a adunat iarăși, căci se aud numai salve singuratiche de tirailori. Cine se poate refugia, să se refugieze încotro știe. Francezii sunt tare aproape!

Prevost sări grăbit din pat și îmbrăcându-se, luă peste haine un pardislu lung, vânat, cum obicinuiau să poarte pe atunci ofițerii francezi la marșuri. Peste manta își legă sabia. Abia termină să-și pună cele mai de lipsă în înfățișarea sa războinică, când auzi la ușă o ciocănitură înceată. Doamna de Castelberg intră tremurând de frică și șovăind, palidă în odăe.

— Ce se va întâmpla cu noi nenorociții? — oftă dânsa. — Se aud deja sunând tobele dusmanului, ce se apropie încoace, a cărui furie desigur

a crescut și mai mult în urma împotrivirii ultime însă slabe din partea țărănilor.

Iată îți dau aici iubite căpitane atestatul ofițerilor și al generalului Loison. Poate că tocmai el comandază trupele. Roagă-l și încearcă să obții dela el o sentinelă de apărare pentru castel și grație pentru Disentis.

— Nu descurajați Doamnă de Castelberg, — întâmpină Flavian.

Și D-zeul nostru e aproape. Ori cine ar fi generalul, îl voi cerceta. În vremea aceasta d-voastră pregătiți pentru cei-ce sosesc un dejun bogat, căci sunt număroși cei-ce sosesc.

Numai cu anevoință-i reuși să îmbărbăteze iarăș încâtva pe doamna altădată atât de energetică....

Ia se depărtă în sfârșit ca să facă pregătiri pentru primirea oaspeților inimiți. În vreme, ce căpitanul dejuna, Uli se repezia din când în când pe afară, ca să afle vești.

De la un țaran refugiat află credinciosul servitor, că înfrângerea suferită la Ems și la Chur de miliție a fost mult mai săngeroasă decât se credea la început.

Mai multe sute de țărani din diferite regiuni ale țării au căzut pe câmpul de luptă. Află în fine, că francezii în număr de câteva mii s'au oprit sub zidurile castelului de Castelberg și în curând au să-și facă intrarea.

(Va urma).

Inștiințare.

Pe temeiul art. 71 din legea contabilității publice, se face cunoscut următoarele:

Ministerul de Răsboiu Regal Român, având nevoie de **1.500** (unamie-cincisute) **cai pentru schimbașii cavaleriei**, a hotărât aprovizionarea lor prin bună învoială, în următoarele condițiuni:

a) Să corespundă strict condițiilor prevăzute prin caietul de sarcine publicat prin „Monitorul Oficial” Nr. 149 din 6 octombrie a. c.

b) Prețul fiecărui cal predat la fruntaria țării (Vârciorova sau Predeal), s'a fixat la suma de **lei 620** (șasesute-douăzeci) socotit în monedă română.

c) Ofertele, se primesc numai în conformitatea articolelor 2, 3, 4 și 5 din caietul de sarcine, însoțite de garanția hotărâtă prin articolul 6 din același caiet și cel mai târziu până în ziua de **20 octombrie** st. vechiu a. c., când Ministerul va hotărî asupra celor pe cari le admite.

p. Ministru

General (ss) **N. Popovici.**

Directorul Cavaleriei

Colonel (ss) **C. S. Baranga.**

pentru conformitate

Capul biuroului **M. Constantinescu.**

Un candidat de avocat

cu ceva praxă află aplicare momentană în cancelaria subscrisului

Dr. Ioan P. Oltean,
advocat.

Lăpuș (Magyarlâpos)
(Sz.-Doboka-m.).

„LUCEAFĂRUL”

INSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMII ÎN VERSECEZ

Concurs.

Direcțiunea „Luceafărul” institut de credit și de economii din Versecz publică prin aceasta concurs pentru

două posturi de practicanți

salarizați cu un salariu începător de **100 Cor. lunar.**

Dela petenți se recere ca să fie absolvenți ai unei școale comerciale sup. din patrie cu matura, cunoașterea limbilor române, maghiare și germane în scris și vorbit și că sunt pe deplin sănătoși. Cererile sunt de a se înainta direcțiunii în scris (scrise de mâna proprie) până cel mult la **31 octombrie** a. crt. st. nou. Postul e de ocupat îndată după alegere. Reflectanții cu praxă sunt preferiți.

Din ședința direcțiunii ținută în Versecz la 18 octombrie 1911.

DIRECȚIUNEA.

Atelier dentistic

RUDOLF NOVAC

SPECIALIST — DENTIST.

ARAD

Piața Tököly Nr. 7.

Am onoarea a aduce la cunoștința onor. public, că atelierul meu dentistic îl mut în Piața Libertății Nr. 5 unde îl măresc după recerșțele cele mai moderne.

Cu toată stima:

Rudolf Novac,
dentist.

Se caută

o fată tânără

modestă absolventă de 4 clase civile, pentru doi copii. Doritoarele sunt a se adresa la

Vasile Cartiș,
proprietar.

Szombatság Bogoz (com. Bihor).

Ziffer Sándor

întreprindere de mașini de scris
ARAD, str. Forray, palatul contelui Hunyady

Unicul vânzător al mașinilor
:: cu renume universal ::

Underwood Vizible,

se pot scrie deodată 15—20
exemplare; soliditatea lor e
neîntrecută; provăzute cu li-
tere românești după plac, se
pot primi pentru probă și re-
comandare fără nici o taxă.

Primește și pentru jurul Aradului întocmirea
mașinilor în cursul anului întreg și sub în-
grijirea mea de specialist, mașinile vor func-
ționa regulat. Curs permanent pentru steno-
grafie, contabilitate și la mașini de scris. Mare
magazin de apartinențe de prima calitate.

Imprumuturi

cu amortizație și împrumuturi
pentru funcționar, **vinderea**
și cumpărarea de moșii
și parcelarea lor o mij-
locește mai avantajos:

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Arpád-tér Nr. 5.

∴ Telefon Nr. 671. ∴

Magazinul electrotehnic al lui

Kalmár József

Arad, str. Salac Nr. 2.

Telefon: 242.

Montează motoare electrice
pentru industriași, instalează
lumina electrică cu prețurile
cele mai moderate, etc. etc.

FABRICA DE SPĂLAT CU ABURI ȘI CURĂȚIRE CHEMICĂ

„VICTORIA”

TEMESVÁR, JÓZSEFVÁROS, Bégabalsór-ut. 42.

Aranjată cu mașinările cele mai mo-
derne cu putere electrică, spală, calcă,
curăță albituri și haine bărbătești și
de dame, și totfelul de lingerie cu
prețuri moderate. La suma de peste
10 cor. pachetul se trimite francat.
Filiale în Timișoara-Gyárvaros Kos-
suth-tér 6. Erzsébet-város: la Fischer
G. Ferencz-város: Sebestla-utca 7.
Belváros: în casa lui dr. Lingruen.

ASSAEL Telef: 835
IACOB ȘI FIUL

Arad, drumul Radna 23.

Fabrică de mașini, motoare,
instrumente și mașini agri-
cole. Lifturi depovară. — Pla-
nuri și preliminară gratuit.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
împreună cu becuri, eșcută și
furnisează prompt sub cele mai
favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încre-
derea subscrisului și va fi pe
deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai
moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

întreprindere de instalare a sonerilor și te-
lefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc intrarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului, stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
fi dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru național,
încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitări, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Atelierul de dentură

Rudolf Novac

Arad, Szabadság-tér

N-rul 5.

Birou de informații!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III:19.

Grill Károly

lăcătuș-tehnic, mașinist.

Világos. (Casa proprie.)

Primește orice comande de specialitate, d. ex.: părți trebuincioase la edificii, garduri de fier și gratii de morminte. — Cuptoare, modelul cel mai nou de cea mai bună execuție. — Cumpene, greutate, mașini economice.

Stropitoare de vie se capătă și se reparază cu pricepere. Cu plăcere dau planuri și proiect de spese.**S'a deschis!**

prăvălia nouă de giuvaere a lui

IGAZ SÁNDOR

ARAD, piața Andrassy (palatul Minorităților).

Asortiment bogat din cele mai moderne, bijuterii, arginterii și orloage extra-fine. Apartament deosebit pentru articlii de argint-china.

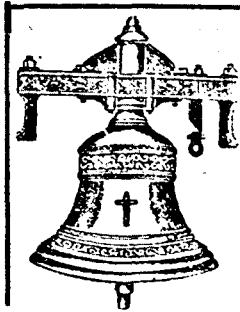
Prețuri moderate!

(Fiți atenți la firmă).

Frideric Hönig

Arad, str. Rákoczi Nr. 11—28.

Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor :
Fondat la 1840.
Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plătire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30 procente la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învârti și postamente de fer, prin a căror întrebuintare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

DEPOZIT NOU DE MOBILE ÎN VÂRȘET.

Mare depozit de mobile pentru paturi moderne, prânzitor, precum și mobile singuratică de tot felul.

Serviciu solid. — Prețuri ieftine.

Recomandăm cumpărătorilor de mobile să-și facă și preliminară de mobile la noi.

Cu stimă:

JOHANN WERSCHING**VERSECZ, Piața Baross Nr. 2.**

La administrația ziarului

„Românul”

se primesc anunțuri cu pre-

țurile cele mai moderate

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 coroane 50 fleri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comandele din provincă se execută încă în aceeași zi.

